

הישיבה

הגליון לבן הישיבה

"זכורני, כי כשזכיתי להיכנס בפעם הראשונה לשיעורו, הוא הקדים לנו בערך בזו הלשון: 'אני גן עדן לבטלנים'... כאומה, לא ארדוף אחריכם ללמדכם בכפייה, אלא 'השומע ישמע והחדל ייחדל'

הגאון רבי אביגדור הלוי נבנצל שליט"א, בשיחה מיוחדת על מרן הגרש"ז אויערבאך זצוק"ל

ומלבד זאת, הרב השתתף בשיעוריו בישיבה, כתלמיד מן המניין... "זכורני, כי כשזכיתי להיכנס בפעם הראשונה לשיעורו, הוא הקדים לנו בערך בזו הלשון: 'אני גן עדן לבטלנים'... כאומר, לא ארדוף אחריכם ללמדכם בכפייה, אלא 'השומע ישמע והחדל ייחדל'. בתקופה שלמדו פרק שני ממסכת קידושין, ביקשנו מהרב שימסור חידושי גמ' לפרק ג', הוא התנה בכך שנכין את הגפ"ת ועל כך יאמר חידושי, וכשנוכח באחד הימים לראות כי לא באנו לשיעור מוכנים, הוכיח אותנו במתק שפתיו, ואמר: 'מה אני צריך לומר לכם חידושים? אגיד לכם את הרש"י וזה יהיה עבורכם חידוש...'. זו היתה התוכחה שהיה רגיל בה, במילים קצרות ומדודות, אבל לנו הייתה זו תוכחה קשה.

"כן מונח בזיכרוני, שפעם בצעירותי בעודי מדבר עם הרב, צחקתי יותר מידי באופן שאינו מכובד דיו, והוכיח אותי ואמר: 'כנראה שהיום סמכת גאולה לתפילה...', כי מובא בברכות על רב ברונא, שסמך גאולה לתפילה, ולא פסק חוכא מפומיא כל ההוא יומא. כך הוכיח אותנו, חיכו ממתקים.

"כן אספר לכם את אשר העיר כלפיי, בעת שהגיע אבי מורי, זכורנו לברכה, לשמוע מפיו אודותיי, בעת שלמדתי בישיבה. קראנו בפרשה 'על כל קרבנך תקריב מלח', דהיינו שצריך למלוח כל קרבן העולה למזבח, וכתוב בתוספתא דין מחודש: שגם הנודר מלח להקטרה, צריך למלוח את המלח, ככל יתר הקרבנות העולים על המזבח, וכוונתו הייתה ברורה: גם אם הוא 'מלח' (ממולח), אין בכך כל סתירה לכך שיש עדיין מה להמשיך 'למלוח' אותו. יש עוד מה להתקדם..."

בפתיחת השיחה, מטבע הדברים, אנו מבקשים לשמוע מתי וכיצד החל הקשר המיוחד שלו עם רבו, מרן הגרש"ז אויערבאך זצוק"ל, איך התנהלה ה'חברותא' ומה היו סדרי הלימוד?

הגאון שליט"א מוחה נמרצות: "לא היינו חברותא, הוא היה הרב ואני הייתי התלמיד!" רק לאחר מכן ניאות לספר השתלשלות הדברים: "הייתי תלמיד בישיבת 'קול תורה', אליה שלחני אבי מורי הר"ר יצחק ז"ל, ושמעתי את שיעוריו. לאחר מכן עברתי עם כמה מחבריי לישיבת פוניבז'. כשחזרתי לירושלים, בקשתי ממנו שאלמד עמו, והוא ניאות לכך, וזכיתי ללמוד איתו פעמיים בכל שבוע. כך נמשך הדבר עד אחרית ימיו ממש. למדנו בעיקר את השיעורים שהוא עמד למסור. הוא היה גם מראה לי מכתבים שקיבל עם שאלות בהלכה, וביקש שאעבור עליהם. בשנים שערך הגר"י נויבירט זצוק"ל את ספרו 'שמירת שבת כהלכתה', הוא הראה לי רבים מפסקיו המובאים שם, ובענותנותו ליבן אותם בפניי. גם בשיעורים שמסר בישיבה, היו הרבה דברים ששייכים להלכה ולמעשה, ובלמודינו היה מלבן רבות את הפרטים להלכתם."

כאן מגלה לנו הגר"א נבנצל שליט"א עוד טפח מענותנותו: "לפני שנים, במלאת ארבעים שנה לקשר המיוחד שזכיתי לו בלימודיי עם מרן הגרש"ז זצוק"ל, חשבתי שאולי כעבור ארבעים שנה אזכה להבין עומק תורתו, כאותה מימרא של רבא ש'לא קאי איניש אדעתיה דרביה עד ארבעין שנין', ועל כן ערכתי סעודה, אבל לצערי נוכחתי לדעת, שלמרות זאת אינני יורד לקצה קצהו של עומק דעתו וגדולתו בתורה ובהלכה."

המשך בעמוד 11 <<<

ונציין את סדר לימודיו: רבינו מתגבר כארי לאחר הצות הלילה, ומתחיל באמירת א. תיקון הצות ב. זוהר ג. תהילים ד. נ"ך ה. משנה ברורה ו. רמב"ם ז. שו"ע ח. תלמוד בבלי ט. תוספתא י. תלמוד ירושלמי

עמל ומסירות נפש לתורה • פרק מיוחד על החובות של מרן הגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א

מכיוון שכבר מעל שבעים שנה סיגל רבינו לעצמו לסיים את הש"ס בכל שנה, עלה בחשבוננו שנצרך לכך כמה דברים: א. ללמוד כאמור כל יום שמונה דפים. ב. כמו כן, באם מגיע לסיום המסכת ונשאר למחרת פחות משמונה דפים, כגון בחודש טבת שלומד מסכת זבחים, וכשמגיע לסוף המסכת היה עליו להתחיל הלימוד היומי בדף ק"ו, בו בזמן שדפי המסכת עד דף ק"כ, ואם ילמד מדף ק"ו כמידי יום שמונה דפים, יגיע לימודו עד דף ק"ד, ולמחרת כבר יישאר פחות משמונה דפים, לפיכך עשה לעצמו חוק שאין להשלים דפים מסכת למסכת, אלא לומד באותו יום מדף ק"ו עד סוף המסכת שזה חמש עשרה דפים, וזה הנקרא 'יום החטיפה', משום שחוטף דפים יותר מכל יום [ועי' עירובין נ"ד א': א"ל שמואל לרב יהודה שיננא חטוף ואכול חטוף ואשתי, דעלמא דאזלינן מיניה כהלולא דמי].

אשרי עין ראתה כל אלה, את חשקת התורה והצימאון הנורא לכל דף גמ', ואע"פ שכבר למד רבינו את כל הש"ס פעמים רבות, מ"מ כל פעם ניגש אל לימודו באותו החשק ובאותה השתוקקות, כאילו לומד זאת פעם ראשונה, ומקיים במוחש דברי חז"ל 'בכל יום יהיו בעיניך כחדשים'.

לימוד מסכתות קטנות

רבינו בגודל צימאנו לכל חלק בתורה, לא מוותר אף על דבר אחד מדברי חז"ל בכל רחבי הש"ס. אחד הדברים הבולטים, שרבינו עמל עליו מאוד בסדר הלימוד של השמונה דפים, הוא במסכתות הקטנות שנדפסו בסוף מסכת ע"ז, שכוללים: אבות, אבות דרבי נתן, סופרים, שמחות, כלה, כלה רבתי, דרך ארץ רבה, דרך ארץ זוטא, גרים, כותים, עבדים, ספר תורה, תפילין, ציצית, מזוזה.

זיהרות נפלאה מלבטל קביעות

רבינו חוזר ואומר שלא לבטל קביעות של לימוד עד כמה שאפשר [מלבד אם הוא מרגיש שמוכרח להתאורר וכיו"ב].

מסירות נפשו של רבינו שלא לבטל קביעות

ולהמחיש כמה מוסר רבינו נפשו שלא לבטל מקביעות לימודיו תעיד העובדה הבאה: בערב סוכות תשס"ב עבר רבינו אירוע רפואי, שלא נודע בברור, רק עד מוצאי חג, מה בדיוק מצב בריאותו. לאחר סעודת החג בבוקר, כבר לא יכול רבינו ללכת על רגליו בעקבות האירוע, והיו צריכים לגוררו עם כיסא למיטה, ובקושי הצליח לעלות ולזוז במיטתו. לפתע ביקש גמ' בבא מציעא והחזיקה בידו עד שגמר את שמונת הדפים של לימוד חובותיו. הדבר היה לפלא בעיני כל רואיו, איך מצליח לעשות זאת!

במוצאי יו"ט אושפז בבית הרפואה 'מעייני הישועה', שם טופל מספר שבועות במסירות רבה. בתחילה ישב על כסא גלגלים בשיתוק חלקי, ואמר לי שקשה לו מאד לאמץ את הראש וללמוד, אבל ב"ה כל בוקר למד החובות במסירות רבה, ולא ויתר אף יום אחד, תמידין כסדרן. בכל יום שהיה גומר את כל לימוד חובותיו, היה אומר בשמחה ובסיפוק: "ב"ה גמרת את החובות!", ובס"ד לא דיגל אף בשנה זו אפי' יום אחד מלימוד חובותיו! ובאמת בשנה זו

המשך בעמוד הבא <<<

החובות של רבינו, כשמם כן הם. משל למה הדבר דומה: לאדם השקוע בחובות גדולים, ומתהלך כל שעות היממה ודואג מה יהיה עם חובותיו, וכיצד יפרעם ואיך יגלגלם, ולא נח ולא שקט כל הזמן מדרגתו על פירעון חובותיו. כך הזוכים לחסות בצלו הגדול של רבינו חיים קניבסקי שליט"א, חווים את המתח הגדול של ה'חובות' השורר בסביבתו של רבינו כל יום מחדש עד לסיומם של לימודי ה'חובות'. חובות אלו רודפים אותו כל שעות היממה, ואפילו שכשנשכב לננוח, מיד כשמתעורר - דעתו על החובות, ואף מצב בריאותו תלוי במידה רבה אם נמצא לפני סיום החובות או לא...

וסדר לימודים אלו, סיגל רבינו לעצמו כבר בתור בחור צעיר, בגיל שש עשרה לערך, והקדיש לכך שעות רבות מידי יום ביומו, בלי לדגל אף יום גם בזמנים לא קלים. כך חוטף רבינו מזמנו היקר ללימודים אלו, בו בזמן שאת עיקר יומו מקדיש רבינו ללימוד העיון, חיבורי ספריו הנפלאים ועריכת מכתביו ועוד. ומפני שרבים שואלים ודורשים, לפתוח להם פתח לתוך העולם הנפלא הזה של חובותיו של רבינו, לדעת מה לומד וכמה לומד מידי יום ביומו, למען הגביר אהבת וחשק לימוד התורה בקרבם, וממנו יראו וכן יעשו, לפיכך השתדלנו בס"ד להביא קצת מעניין לימוד חובותיו, להרות לב הצמאים לדעת הליכות מלכי בקודש, מאן מלכי רבנן רבינו שליט"א, להגדיל תורה ולהאדירה.

ונציין בקצרה סדר לימודיו: רבינו מתגבר כארי לאחר הצות הלילה, ומתחיל באמירת א. תיקון הצות ב. זוהר ג. תהילים ד. נ"ך ה. משנה ברורה ו. רמב"ם ז. שו"ע ח. תלמוד בבלי ט. תוספתא י. תלמוד ירושלמי.

ובערב שבת קודש לאחר הצהרים כשחוזר מהטבילה במקווה לכבוד שבת, לומד שנים מקרא ואחד תרגום עם פרש"י, ובחומש שמות מכילתא, ובחומש ויקרא ספרא [תורת כהנים], ובחומש במדבר ודברים ספרי.

ה'חטיפות' של רבינו

בערב פסח, בסיום, היה רבינו מרוגש ביותר בהודאה לה', שזכה גם בשנה זו לסיים יום את לימוד חובותיו, דבר שכלל לא היה מובן מאליי...

וזכורני, שכששהה אז רבינו בבית הרפואה, שמעתי שהתבטא, שכיון שכבר חוזר הרבה במשך השנים על הגמ', ממילא כשלומד את הגמ' יודע להמשיך בע"פ את המשך הגמ'...

ולהמחשה נוספת, עד כמה מוסר נפשו ללימוד חובותיו היומיים, בערב שבת קודש וארא כ"ז טבת תשע"ו, קודם הדלקת נרות, חש רבינו לפתע שלא בטוב וגופו קדח מחום, וכך במשך השבת היה בחולשה גדולה תחת השפעת רפואה. בשבת זו היה עליו לסיים מסכת מנחות לפי סדר הלימוד הרגיל, ועל אף כל חולשתו התאמץ במשך כל השבת, בלילה וביום, ללמוד עוד דף ועוד דף, עד אשר בס"ד סיים לקרוא מוצאי שבת מסכת מנחות, במסירות נפש עצומה!

במוצאי שבת החולט בהתייעצות עם הרופאים, לאשפוז בבית הרפואה 'מעייני הישועה' כדי שיקבל את הרפואה דרך הווריד ויזרו את ההשפעה. כשסיפרו על כך לרבינו הגיב מיד בתמיחה: "כיצד אפשר להתאשפז, הרי צריך להתחיל מסכת חולין?"...

שמחת תורה תשס"ב רבינו רה"י הגרא"ל שטיינמן, טרח ללכת לבקר את רבינו בבית"ח 'מעייני הישועה', וטיפס את המדרגות עד הקומה השישית. כשחזר לביתו סיפר בהתפעלות, שראה את רבינו רתוק לכסאו לאחר האירוע הרפואי שעבר בערב סוכות, ואעפ"כ לומד פרק 'איזהו נשך' בבבא מציא בסדר חובותיו!

באחד הימים ששהה בבית הרפואה, סיים ללמוד את דפי הגמ' של החובות היומיים, ונשכב לנוח, לאחר כמה דקות התעורר ואמר: "כבר הספקתי ללמוד עכשיו תוך כדי שינה עוד דף גמ'..."

שמעתי מחתן רבינו: פעם לאחר לידת אחד מילדיו, נשאר ללון עם אשתו היולדת בבית רבינו בחדר לימודו, ורבינו רצה בלילה לפני שעלה על יצועו, להשלים לימוד חובותיו, ולא רצה להפריע את מנוחתם. לפיכך יצא עם הגמ' ללמוד בחוץ [בחזית כניסת הבית] בזמן שהיה גשום בחוץ. אמרה לו הרבנית: "אולי תשלים את לימודך מחר?". השיב לו רבינו: "אם אלמד היום שישה דפים במקום שמונה, מחר כבר אלמד רק חמשה דפים". לא וויתר רבינו

בשום אופן על קביעותו וסיים החובות עד גמירא!
לימוד עד כלות החובות

אירע פעם שרבינו היה עייף מאד באמצע הבוקר והיה צריך לסיים מסכת סוטה. אמר שילך קצת לנוח והחל ללכת, פתאום חזר ואמר: "זה לא עסק, המתחיל במצוה אומרים לו גמור", וסיים בשארית כוחותיו מסכת סוטה.

באחד הימים, כשרבינו למד רוב הלילה ולא הלך למנוחה קצרה בבוקר, אלא המשיך בלימוד הגמ', אמרתי לרבינו שילך קצת לנוח, והשיב רבינו: "המנוחה הכי טובה זה ליד הגמ'".

לא פעם ראיתי את רבינו שקם מכסאו ועובר לכסא עץ דק, וביאר רבינו טעם הדבר כי בלימוד החובות משתמש בכסא רגיל [מעץ] ללא ריפוד כלל, כדי שלא ינמנם.

פעם התבטא רבינו: "יש חובות ואין זמן לאכול..."

ממתי התחיל רבינו לימוד החובות

שאלו לרבינו ממתי התחיל סדר לימוד חובותיו זה, שמסיים כל שנה בערב פסח, והשיב: בגיל שש עשרה בערך. ובשנה ראשונה ושניה עדיין לא הצלחתי לעמוד בכל, משום שהיה קשה ללמוד שמונה דפים ליום, ובשנה שלישית ב"ה כבר הצלחתי. אמנם את סדר המחזור של הלימוד ברמב"ם ושו"ע התחלתי מאוחר יותר.

היום סובב סביב ה'חובות'

אחד מהחיזוקים הגדולים לאהבת תורה, שזוכים לקבל מלחטות בצלו הקדוש של רבינו, הוא לימוד ה'חובות', שעל זה סובב והולך כל היום כולו, ובזה רואים בחוש איך כל הבריאה משועבדת לתורה. ונמחיש הדבר, עד כמה רבינו חי את לימוד חובותיו: לא פעם נכנס יהודי ושופך לבו לרבינו, על ריבוי החובות שיש לו, אומר לו רבינו 'גם לי יש חובות'.

ולא פעם התבטא רבינו לפני סיום החובות 'אני בעל חוב גדול'. שמעתי מאאמור"ר שליט"א, באחד מימי השבע ברכות של בן רבינו עם אחותי הצ' תחי', אמר רבינו לאאמור"ר שליט"א, שמתנצל שאינו יכול לבוא לאחד מהשבע ברכות, כיון שהוא בעל חוב ועליו לפרוע חובותיו. בתחילה חשב אאמור"ר שליט"א שהכוונה לחובות כספיים, וניגש לחברותא של רבינו, הגאון ר' דב וינטרוב זצ"ל, ואמר שצריך לראות כיצד לעזור לרבינו. הלה החל לחייך, שאלו אאמור"ר שליט"א: "מדוע הינך מחייך?", והשיב לו, שאין כוונת רבינו לחובות כספיים, אלא היות והייתה חתונה ושבע ברכות שגזלו הרבה זמן, צריך רבינו להשלים לימוד חובותיו, ולפיכך השאיר ערב אחד פנוי, ולא הלך לשמחת שבע ברכות של בנו, כדי להשלים לימוד חובותיו. [וזכורני כי הרבנית ע"ה הייתה מרבה לספר עובדה זו בעונג רב].

סיפר אחד מבני רבינו שלמד עמו בחברותא שנים רבות, שקודם שהתחילו בלימוד לא היה שייך לדבר עמו על שום עניין, וראו עליו שהוא מתוח, ורק לאחר שגמרו קביעות הלימוד ראו שנחה דעתו עליו, והיה אפשר לשוחח עמו, משום שקודם צריך ללמוד ולא לדחות לאחר זמן.

אירע פעם שרבינו נתעורר בחורף משנת הצהריים כשכבר היה חשוך, ורגע היה נדמה לו שזה בוקר, ואמר לאחר מכן שהנפק"מ שחשב שכבר התחיל יום חדש, שהחל ללמוד את חובות הלימודים של מחר...

מידי פעם כשצריך להגיע איזה רופא לסייע לרבינו, אז רבינו מתבטא: "עכשיו זה זמן לבוא?". ונשאל רבינו מדוע היום זה לא הזמן? והשיב רבינו שנשאר עוד חובות, זה לא הזמן עכשיו... אמרתי פעם לרבינו, שבימי חול המועד היו כאן אלפי איש, שבאו לחלל 'חג שמח' ולהתברך ממנו, ואמר רבינו: "העיקר שהסקננו את החובות ב"ה!".

היתה לו לרבינו קופסא קטנה, שכיסתה את הריבוע של התפילין של ראש, היה זה משום שחס על כבודן של התפילין, שכאשר היה יוצא איתן בימי קיץ ושרב, חשש שמרוב חום וזיעה הן יישחקו. ארע פעם שהגיע לברית אצל אנשים פשוטי עם, קם אחד ואמר לו: "למה הרב ממציא דברים חדשים? וכי שמענו מעולם שיש כיסוי לשל ראש?" רבינו שתק

הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל, נוהר באורחותיו לא לחלל שם שמים

לפני שיוצא מביתו ומהישיבה, האם בגדיו נקיים ומסודרים, האם נעליו מצוחצחות ולא מלוכלכות. כשהישיבה היתה בדיסקין, היה הולך מביתו בשכונת מטרסדורף ואילו ברגל. חלק מהדרכים עדיין לא היו סלולות, וכשעברה לידם משאית היא יצרה ענן של אבק מהחול. כששמע שמשאית מתקרבת עמד זמן מה בצד עד שהחול ישקע, כדי שלא להתלכלך מהאבק.

ניתן היה לחשוב שהיה בעל אופי כזה של סדר ונקיון, אך תמיד

כשהיה בודק שבגדיו מסודרים ואין בהם שמץ של לכלוך, היה מזכיר שלא יהיה חילול השם. בפרט כאשר הלך להופיע בפני ציבור שאינם בני תורה נוהר בזה יותר, למשל כשהיה מאושפז בבית החולים, היה שואל מפעם לפעם האם בגדיו נקיים ומכובדים וכד', שלא יהיה חלילה חילול השם.

כשם שתבע זאת מעצמו, הרבה לתבוע זאת מבני הישיבה הזהרה מחילול השם. הוא השריש בבני הישיבה את הזהירות מחילול השם שאינו רק כלפי אנשי

הרחוב, אלא גם בתוך בית המדרש. למשל כאשר היה מדבר על מעלת התפילה בישיבה, היה מדגיש שתפילה מחוץ לישיבה היא בגדר חילול השם, שבחור בישיבה מתרשל בעבודתו, והולך להתפלל מחוץ לכתלי ביהמ"ד, הוא גורם חילול השם שחבריו יראוהו בכך ויתקררו בעבודתם. היה מקפיד שהופעתו של בן הישיבה תהיה בסדר ונקיית, וכשראה בחור שחולצתו אינה מסודרת היטב, העיר לו לסדרה. הוא השריש שחדרי הפנימיה צריכים להיות תמיד נקיים ומסודרים, שלא יהיה חילול השם ליושביהם שכך נראה חדר של בן ישיבה.

היה מקפיד שבית המדרש יהיה נקי ומסודר, כך גם הכניסה לבנין הישיבה וכל הבנין. פעמים רבות כשהיה חולף בחדר מדרגות וראה לכלוכים, התכופף כל כולו והרימם. היה זה פלא פלאות. כולם ראו וידעו עד כמה הוא שקוע בלימוד, ובכל זאת שת לבו לדברים אלו, שלא יצא מישיבתו חילול השם. הוא הקפיד שבית המדרש והיטיו יהיו שלימים ונקיים. כשהיה עובר ליד סטנדר, היה נותן לבו שלא יהיה שבור ומתנדנד. כשראה שיש איזה פגם, הקרש שבור או שיוצא ממנו בורג, חלון שבור בביהמ"ד או איזה קילוף בקיר, המשך בעמדם הבא <<<

הזהירות מאיסור חילול השם

זהירות מיוחדת נוהר מחטא 'חילול השם'. הוא הקפיד תמיד שלא יצא ממעשהו ומהנהגתו ולו שמץ של חילול השם. עד כמה היה ירא מלהכשל בחטא זה, ראו כאשר הזכיר בשיחות את דברי הגמ' (יומא פו): "היכי דמי חילול השם... רבי יוחנן אמר כגון אנא דמסיגנא ארבע אמות בלא הרהור תורה ובלא תפילין", וכשהזכיר זאת פרץ בבכי. ראו עד כמה חשש מחטא זה, ואפילו בדברים שאמור היה לחשוב שבוז הוא מיוחד

מבני דורו, ואולי דווקא בדברים אלו, כי חילול השם הוא כגון "אנא". ואכן היה זהיר בכל אורחותיו ופעולותיו, שיצא מהן כבוד שמים וחלילה לא להיפך. מלבד עצם ההנהגה, ראו זאת אפילו בדברים שנראים קטנים. למשל, כאשר דיבר בציבור או כתב מכתב, היה מברר איך אומרים בדיוק בלשון הקודש מילה זו ואיך כותבים אותה, באומר

שם לא אומרים אותה כראוי יש בכך משום חילול השם, שבני תורה מדברים או כותבים בצורה עילגת, והיה מעיר לתלמידים שהיו מדברים או כותבים בשפה עילגת או בכתב לא קריא, שכן יש בכך משום חסרון בהדרה של תורה.

בשעתו היתה לו לרבינו קופסא קטנה, שכיסתה את הריבוע של התפילין של ראש. היה זה משום שחס על כבודן של התפילין, שכאשר היה יוצא איתן בימי קיץ ושרב, חשש שמרוב חום וזיעה הן יישחקו, ולכן הכינו לו קופסא כזו, בה כיסה את התפילין, כאשר יצא בימי חום ושרב.

ארע פעם שהגיע לברית אצל אנשים פשוטי עם, קם אחד ואמר לו: "למה הרב ממציא דברים חדשים? וכי שמענו מעולם שיש כיסוי לשל ראש?". רבינו שתק, הוא לא רצה להסביר לו שהוא חובש תפילין כל היום, וכי הוא יוצא עם זה לשמש, אך מאותו יום ואילך, כאשר הגיע לשמחות של אנשים שאינם בני תורה, היה זוכר להורידן, שלא יהיה אצלם מילתא דתמיהה וחשש חילול השם... "היכי דמי חילול השם?"

נוהר תמיד שבגדיו יהיו נקיים ומכובדים. ראו איך הוא מבטיח

היה מבקש לסדר זאת, והיה זוכר לעקוב ולבדוק שבית המדרש בתכלית השלימות.

בטחון הושי - "והסיד בכל מעשיו"

במהלך כל התרמת הכספים למוסדות הישיבה והכולל, ראו עין בעין באיזה בטחון ורוגע הוא ניגש לדברים. ומרגלא בפומיה: נאמר בפסוק (תהילים קל"ו) "כי לעולם חסדו", כל מידותיו ית' עמם הוא מנהיג את עולמו משתנים לפי המצבים, לעתים הוא משתמש במדת "קל קנא ונוקם" וכד'. המדה היחידה שהוא נוהג בה בלי הפסק, הוא מדת חסדו ית', שחופפת על האדם תמיד. גם בזמן הסתר פנים. ולפעמים אמר 'טוב' של עולם הזה הוא יחסי, פעמים רבות שהוא מזיק, כמו 'יש עושר שמור לבעליו לרעתו', אך טוב הקב"ה הוא תמיד טוב!

גם כשארעו דברים בלתי צפויים, כמו נדיבים שנתנו סכום גדול ולפתע הפסיקו, או הבטיחו ולא קיימו, ראו בחוש את בטחונו הצרוף, ופעם אמר: "נאמר 'אל תבטחו בנדיבים' ולא נאמר 'בנודבים', היינו מדובר על כאלו שהם כבר נדיבים בפועל, ובכל זאת מזהיר אותנו דוד המלך 'אל תבטחו בנדבתם', רק בהשי"ת שהוא הזן והמכלכל". פעם הגיע לבית גביר עצום, וביקש ממנו שיעזור לשיבה. אותו גביר כתב סכום נאה, והניחו לפני רבינו, אך רבינו, שידע שלפי אפשרויותיו הוא יכול ואף רגיל לתת הרבה יותר, ביקש כדרכו להכפיל את הסכום פי עשר. אותו נדיב הסכים, אבל התנה זאת בזה, שרבינו ינקוט בפעולה ציבורית מסויימת שהיתה נתונה במחלוקת באותם ימים. רבינו הוכיח אותו בנחרצות: "אתה עושה תנאי בצדקה? האם אתה נותן צדקה על פי תנאים? אף אחד לא

יעשה אתי כך, אם אתה רוצה לתת תן, מדוע אתה עושה תנאים?". יודגש, כי תוך כדי הדברים השאיר את הצ'ק על השולחן ולא נגע בו, למרות שידע שיש סיכוי גדול, וכמעט ברור היה, שהפסיד את כל הכסף על תוכחתו, בכל זאת חשב שזה הדבר הנכון לעשות.

אין כבוד אלא תורה

חלק גדול מהשפעת דמותו היתה, כאשר ראו איך מושגי הנצח אצלו הם מציאות פשוטה בבטחון ובבהירות. בביקורו באוסטרליה, התארח בבית הנגיד ר' איזי הרצוג. הוא ארחו בחמימות רבה, בהיותו אוהב תורה מיוחד, והשתדל לשמשו בעצמו. הוא העמיד לרשותו את רכב השרד שלו מדגם רולס רויס, כדי להסיעו ממקום למקום. באחד הימים שואל ר' איזי את תלמיד רבינו, הרה"ג רבי יעקב העבר שנהג ברכב, האם נראה לו שרבינו יודע שהוא נוסע ברכב הרולס רויס, הרכב היוקרתי ביותר בעולם? רבינו שמע, ושאל כמה עולה רכב כזה, אמרו לו, שבאוסטרליה זה עולה ארבע מאות אלף דולר. רבינו נדרך, מה עולה כל כך ברכב זה? וניסו להסביר לו את מעלותיו, ולא הצליח להבין בכל זאת מה מייחד אותו, שמייקר אותו כל כך לכזה סכום? עד שבעל הבית אמר לו שזה ענין של כבוד עבורו, שאם הוא נוהג ברכב כזה, ואיש עסקים מגיע לפגישה עסקית איתו, הוא מסתכל עליו אחרת. "כבוד?", הגיב רבינו, "אכן זה אחרת! אבל יש לי רעיון יותר טוב לכבוד, אם תקדיש את הבנין החדש של הישיבה (בנין הפנימיה שהיה אז בבניה) שמתנוססת לתפארה במרכז ירושלים, ויהיה כתוב עליו שמך, זה כבוד אמיתי!"

(מתוך הספר 'מגדלתו ומרוממתו')

"רבש"ע, הריני מקדיש את 17 הדפים שלמדתי לרפואתו של אבא"

מי שספון בין כתליו של בית המדרש, אינו זקוק להוכחות ולגילויים על כוחה של תורה. אבל, יש בסיפור זה כדי להדוף את טענותיהם של אחינו המצויים מן העבר השני של המתרס, הבאים מידי פעם ב'טענות' שונות ומשונות אודות ה'הקצבות' הניתנות לומדי התורה. ואינם יודעים שכל קיומם וחיותם, הוא אך ורק בזכות התורה ולומדיה.

בואו ונשמע על כוח התורה, כקרב-הצלה לחיים, עד היכן הוא מגיע. אביו של הגאון רבי ישראל יעקב פישר זצ"ל, חלה פעם בצורה אנושה, והרופאים כמעט והרימו את ידיהם מרפואתו. בבתי הכנסת בירושלים הירבו להתפלל עליו, אולם המצב הלך והחמיר. כשבאו וסיפרו את המצב הקשה לבנו של החולה, הפוסק הנודע-בשערים הגאון רבי ישראל-יעקב זצ"ל, עמד ואמר: 'ריבונו של עולם, הריני מקדיש את 17 דפי הגמרא שלמדתי היום, לרפואתו של אבי! בני המשפחה מספרים שהתקיים בו, ברבי ישראל-יעקב, הפסוק 'עוד הם מדברים ואני אשמע' (ישעיה, פרק ס"ה פסוק כ"ד), וברגע שאמר הגר"י מה שאמר, חלה הטבה במצבו של האבא, והיה זה נס-ופלא, שגרם לתדהמה רבה בקרב הרופאים. אבל בכך לא תם הסיפור הפלאי. אביו של הגאון, קם והתהלך כאחד האדם, וכאשר חלפו בדיוק 17 שנים, מיום אל יום, מאז הקדיש הגר"י את 17 הדפים לאביו, נפטר האבא לבית עולמו.

צוות מורחב של 'מוקד הישיבה' לעזרתך בכל יום בשעות הערב

1800-20-18-18

★ בין השעות 7:30 ל- 10:30 בערב | שיחת חינם ★

כבוד אין משמעו להיות יותר מהשני. כבוד אין משמעו להיות מעל השני. זה לא הכבוד עצמו, אלא הוא רק דרך להשיג הרגשה של כבוד

הגאון רבי שמואל קליינמן שליט"א משגיח ישיבת נתיבות חכמה

לגבן, האדם "חולק מכבודו לחבריו", וזהו כבודו. איזה מכובד המכבד את הבריות.

כבוד אין משמעו להיות יותר מהשני. כבוד אין משמעו להיות מעל השני. אין זה הכבוד עצמו, אלא הוא רק דרך להשיג הרגשה של כבוד. כבוד הוא היות האדם בעל משמעות. בעל משקל. ככל שהמשמעות ממשית וחצובה ממקורות של אמת, הרי כבודו כבוד של ממש. ואם כבודו מושתת על יסודות רעועים וברי חלוף, הרי זה בעל הרגשת כבוד, אך הוא כבוד מדומה.

אין כבוד אלא תורה. התורה"ק בת השמים, 'שעניינה היותר יקר ומעולה מכל הנמצאות', הוא הוא האמת, הוא הוא המציאות עצמה. לפיכך, מי שמקושר בה, הרי הוא בעל משקל של ממש, ומשמעותו משמעות היא.

"השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה ובאהבת האל שצוה בהן, עבודה גדולה היא, וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי להפרע ממנו... וכל המגיס דעתו וחולק כבוד לעצמו ומתכבד בעיניו במקומות אלו חוטא ושוטה, ועל זה הזהיר שלמה ואמר 'אל תתהדר לפני מלך'. וכל המשפיל עצמו ומקל גופו במקומות אלו הוא הגדול המכובד העובד מאהבה, וכן דוד מלך ישראל אמר 'ונקלותי עוד מזאת והייתי שפל בעיני', ואין הגדולה והכבוד אלא לשמוח לפני ה'" [רמב"ם סוף הל' לולב]. המכבד עצמו במקומות אלו, הוא חוטא ושוטה. חוטא על אשר בבקשו כבוד עצמו שם למרמס כבוד הבו"ת. שוטה, כי גילה קלונו ברבים על שאין דעתו משגת קצה ענינה של כבוד. להיות בעל משמעות, להיות בעל משקל נכבד, הוא דווקא שמקל עצמו, ומבטל מציאותו העצמית בפני בעל המשמעות עצמה, ההתבטלות גופא היא היא הכבוד, כי ההתבטלות נותנת לו שייכות לבו"ת.

המונע עצמו מלכבד חבירו, אין זה כי אם חי מתוך חשש כי נתינת כבוד מגרעת מכבודו שלו. לפי תפיסה זו, המשמעות והמשקל הוא הוא בכך שהוא עליון על השני. ואם יתן לשני עליונות, הרי איבד את המשמעות והמשקל שלו. איש זה אינו בעל כבוד. הוא מבקש להיות נכבד, להרגיש משמעות וערך, אך שיקרא לא קאי. כי מה מעלה היא להיות מעל השני. אין כאן מעלה ומשמעות עצמית, אלא הרגשה של התכבדות, ותו לא.

זה הוא עומק הכיעור ב"מתכבד בקלון חבירו", שמבקש ליצוק לעצמו ערך ומשמעות, מקלוננו ופחיתותו של חבירו. עד כי נגדע מארצות החיים וכבר נחתם דינו שאין לו חלק לעוה"ב.

המשך בעמוד הבא <<<

"אמרו, שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא מגבת עד אנטופרס, וכולן מתו בפרק אחד, מפני שלא נהגו כבוד זה לזה. והיה העולם שמם עד שבא ר"ע אצל רבותינו שבדרום ושנאה להם... תנא, כולם מתו מפסח ועד עצרת". מתוך מה ציינו חז"ל אימתי אירע הדבר, משמע דתליא בתקופה זו. והנה בצרה גדולה זו, שמתו כמעט כל חכמי הדור, ובאה שממה לעולם, נקבעה תקנה קבועה לדורות, למעט בענייני שמחה ולנהוג מעין אבילות. הרי דדבר זה הוא בבחינת 'נבואה שנכתבה לדורות', וכשנתנו חז"ל טעם הגזרה, מפני שלא נהגו כבוד זה לזה, אף פרשה זו לימוד צריכה לדידן. הקושי לכבד את רעהו, נעוץ בהרגשה שהכבוד המצוי בידו הוא "סעודה שאינה מספקת לבעליה", וממילא אי אפשר לשתף בליטרת הכבוד איש אחר, כל שבכבוד אין כדי חלוקה. משל למה הדבר דומה לשנים שמהלכים בדרך ולאחד קיתון של מים, ובו כדי סיפוקו וחיותו של אחד בלבד, שכבר הוכרע הדבר דחיך קודמין. וכך, כשהתפיסה בערכי הכבוד היא מי גדול ממי, מי בראש, בהכרח אין בו כדי חלוקה, דאי אפשר לקיים שניהם. ומתוך כך שקדושי עליון תלמידי ר"ע נתבעו בחומרה יתירה על כך שלא נהגו כבוד זה לזה, עכ"פ לפי הנדרש להם ולפי ערכם, הרי לן שתפיסת הכבוד האמיתית תובעת את האדם לנהוג היטב כבוד בחבירו, ואומרת בהיפוך: איזהו מכובד המכבד את הבריות. ככל שהוא בעל כבוד, יש בידו מטבע זה של כבוד, בידו לכבד בו את האחרים. אין זה מגרע בכבודו ולא כלום, דאל"כ לא ניתן לקבוע שהמכובד זה הוא המכבד את הבריות, שהרי אם נתחייב לכבדם הרי בכך התעמעם כבודו.

ועל כרחך, שיש כאן מעין הנהגה של מעלה, וכמו שאמרו חז"ל "מי הוא זה מלך הכבוד", למה קרא להקב"ה 'מלך הכבוד', שהוא חולק כבוד ליראיו, כיצד, מלך בשר ודם אין רוכבין על סוסו ואין יושבין על כסאו, והקב"ה הושיב לשלמה על כסאו... והרכיב לאליהו על סוסו, ומהו סוסו של הקדוש ברוך הוא סופה וסערה... מלך ב"ו אין משתמשין בשרביטו, והקב"ה מסר שרביטו למשה... " וגו' [שמו"ר פ' וארא ח, א].

עומק הביטוי של "מלך הכבוד" אינו ביקר תפארת כבוד עצמו, אלא במה ש"הוא חולק כבוד ליראיו", בבחינה שהושיב לשלמה על כסאו והרכיב לאליהו על סוסו וכד'. כלומר, יש בכך ביטוי עז ומובהק לכך שהוא "מלך הכבוד" - דנותן כבוד לאחרים. ואף

צוות מורחב של 'מוקד הישיבה' לעזרתך בכל יום בשעות הערב

1800-20-18-18

★ בין השעות 7:30 ל- 10:30 בערב | שיחת חינם ★

בת ובת אני דורש, וזהו כבוד תורה גדול שאין בה דבר לבטלה" [משנה סוף סוטה, ורש"י]. ודא לקבל דא בחכמת התורה שבעל פה, שאין בחכמיה דבר לבטלה, ובכל אחד ואחד יש בה גוון מיוחד ותפיסה והבנה מיוחדים, וזהו כבודה שאין בה דבר לבטלה. דעת לנבון נקל, כי קשה כבוד חבירו יתר על כבוד רבו. כי התלמיד אצלו רבו, יודע ערך עצמו לגבי רבו, ומבוקש הדבר כי יכבד את רבו ואת תורתו, ורבו עטרת לו. ברם, בין הלומדים עצמם, שרואים עצמם שוה בשווה איש את רעהו. חברים היושבים בגנים. מה מאוד קשה ליתן כבוד, ולכופף עצמו בפני חבירו. כשנדמה שאי אפשר לקיים שניהם, וכבוד של זה, קלותו של זה.

"כללו של דבר, הכבוד הוא הדוחק את לב האדם יותר מכל התשוקות והחמדות שבעולם" [מס"י פ"א]. אין המבואר כאן מדבר בגנות הכבוד, אלא מדבר אודות עוצם התשוקה לכבוד, והיות ביקוש הכבוד מושרש כל כך במעמקי הנפש, כי הוא שורש הכל. ומתוך שהנפש משתוקקת כל כך לכבוד, הרי זה דוחק את לב האדם יותר מכל התשוקות, עד כי בידו להוציא את האדם מן העולם.

וכבר נודעו דברי הרז"ה בהקדמתו "במקומות רבים בכתוב נקראת הנפש החיה כבוד, כדכתיב 'לכן שמח לבי ויגל כבודי'... כי הבורא אצלה על האדם מכסא כבודו, ובה נתן עליו מהודו, והוא העצם הנכסף אל יסודו. כמו חושק אשר נכסף לדודו", לפי שמקור הנפשות הם בכסא כבודו, לכך עמוקה ועזה ביקוש הכבוד כעצם הנכסף אל יסודו. ובכך מתבטאת מציאותה של הנפש שלא תמלא, ושאפת ומשתוקקת עוד ועוד.

המבקש כבוד, בעל נפש הוא. אך ידע ויבחין כי דחיקת הכבוד העזה המפעפת בו, אכן תביאהו בשלום אל מחוז חפצו, לקנות כבוד בר קיימא. ולא, יהיה רודף אחר הכבוד, והכבוד בורח הימנו. יבקש להרוות צמאנו בעודו גומע במים מלוחים.

"כי בנפש כל האדם אסמים הבנויים לרוחה, אוצרות פנויים בשביל חכמה דעה בינה והשכל ונפש כל חי משתוקקת למלאתם, ואמנם מן התאוות הגופניות הפנאה לתשוקות אחרות אשר לא יעזבו שרש וענף לתשוקת החכמה והשמיעה בלימודים וההאזנה במדע היא המנצחת הבטוחה עלי תאוות ההגשמה ונטיות הזרות כי אמנם אין תיקון המדות שולל מהאדם אהבת עצמו כי מציאות הנטיית לכבוד ולעונג היא מציאות חיובית בהרכב המכונה של זה החי הנקרא אדם ואין שלילת הנטיית האלה בנין בנפש אדם אלא סתירת היותו המוסר אומר לאדם אהוב את עצמך ורכוש כבוד אבל דע לך מה אשרך עלי חלד ומה כבודך אין כבוד אלא תורה אין כבוד אלא ענוה אין כבוד אלא עזיבת הכבוד אין אושר רק להשתחרר מנטיות טבעיות ולהיות נכנע לד' ולתורתו - תכלית החיים בעולם הזה ובעוה"ב" [אמו"ב פ"ד אות יד].

"איזה מכובד המכבד את הבריות" כי המשמעות, הערך והמשקל שלו, אין הוא שואב מכח היותו מעבר לחבירו, ועדיף עליו, אלא הוא "בעל כבוד" מתוך משמעות של ממש, ולכך כבודו של השני אינה ענין כלל לתוספת או גרעון בכבודו הוא. הכבוד שהוא מעניק לשני, מוכיח כי איש בעל כבוד. כי כבודו במקומו מונח. היכלו כולו אומר כבוד.

חז"ל הקד' ביקשו להודיע לדורות כי בעוון שלא נהגו כבוד זה לזה, נתפסו תלמידי ר"ע. משמעות הלשון מורה כי לא היו מבזין זה את זה, אך ניהוג הכבוד אשר היה מבוקש מהם, לא נהגו בו כדת. ועל כך עלה חמת ה' בהם, עד כי לקו כל כך, והודיעו הדבר לדורות עולם בניהוגי אבילות.

התפיסה כי כבוד חכם אחד אינו על חשבון כבודו של חכם אחר, מושרשת בידיעה כי כל אחד ואחד יש בו את חלקו בתוה"ק. ורוחה ועומקה של התוה"ק, נותנים מקום ומדור לכל אחד ואחד ליטול את חלקו משלם בתורה הקד'.

יתירה מכך, לא סוף דבר שבתוה"ק יש מקום לכל אחד ואחד, אלא צורת נתינתה של תורה היה באופן שכל אחד ואחד נטל חלקו המיוחד לו, וביחד נצטרף לכדי תפיסה שלמה של תורה. "לעיני כל העם" - מלמד שאם היו חסרים עד אחד, אינו כדאי לקבל" [מכילתא דרשב"י יתרו מס' דבחדש פ"ג]. כשבערכה של תורה יש תפיסת יד אדם באמצע, ופתוך בה גם מחשבות של "מי בראש", הרי הכבוד אינו יונק יניקה גמורה מכבודה של תורה, אלא זה וזה גורם, גם חכמת התוה"ק וגם ביקוש והעליונות והמעלה יחד. ניהוג הכבוד השלם בחבירו, בהכרח נעוץ בכך כי כל אחד נוטל חלקו בתוה"ק, ואין אדם נוגע במוכן לחבירו ולא כלום. המכיר את מקומו ושמח בחלקו, בידו לכבד כבוד גדול ומלא לכל חכם וחכם. חבר הוא לכל אשר יראוך.

"משמת רבי עקיבא, בטל כבוד התורה". "שהיה נותן לבו לדרוש כל קוץ וקוץ של כל אות וכ"ש תיבות יתירות ואותיות יתירות, כגון

"כללו של דבר, הכבוד הוא הדוחק את לב האדם יותר מכל התשוקות והחמדות שבעולם"

אנחנו לעזרתך בכל ענין ונושא בדרכך לעלות מעלה מעלה. צוות מורחב של 'מוקד הישיבה' לעזרתך בכל יום בשעות הערב

1-800-20-18-18

או בטל': 073-7078388

בין השעות 7:30 ל- 10:30 בערב ★ שיחת חינם

קשה לך?

זקוק לעזרה?

וכך כשהוא תפוס בהרהורים, כשאהבת התורה בוערת בקרבו, הנה עולה במוחו רעיון מבריק, והוא ממהר לבצע אותו. הוא לוקח איתו נר ומטפס עם הגמרא ל'בוידם'...

כשתימרות עשן עולים ממוטבחן של הרב שך

הרב ישראל ליוש

תורת פ"ך מאלפי זהב וכסף?

נראה כי הדברים פשוטים: הכסף, הרי אינו מטרה בפני עצמה, אלא הוא אמצעי להשגת דבר מה שיעשה אותו מאושר, אם כן - אומרים חז"ל - יש אופן בו תגיע לדרגת אושר גבוהה יותר, גם בלי כסף וזהב, והוא ע"י התורה! לא נאמר שדברי תורה שווים בערכם הממוני יותר מכסף, אלא חז"ל אומרים שהם 'נחמדים' יותר מפז רב, והם 'טובים' יותר מאלפי זהב וכסף, וכוונתם שתוצאת דברי התורה היא נחמדה וטובה יותר מהתוצאה שתבוא ע"י האמצעי בדמות 'כסף וזהב', גם מה שנאמר: "יקרה היא מפנינים", אין כוונת חז"ל ליוקר המבטא שווי כספי, אלא 'יקרה' מלשון כבוד ויוקרה, תוצאת היוקרה שלה היא יותר מתוצאת היוקרה שתבוא ע"י פנינים.

...

שנת תש"ח. מלחמת השחרור בעיצומה. צבא ירדן יורה פצצות מן האוויר על ירושלים וכוחות הביטחון מורים על האפלה גמורה, אין להדליק אור בשום אופן בשעות החשכה. מרן ראש הישיבה, הגאון רבי אליעזר מנחם מן שך זצ"ל, מתהלך בביתו שבירושלים חסר מנוחה. לא, לא הפצצות טורדות את מנוחתו, הוא התהלך בביתו אנה ואנה כשגמרתו בידו, ומהרהר: 'מה יהיה? איך אסתדר באפלה הזו בלי ללמוד תורה?'. וכך כשהוא תפוס בהרהורים, כשאהבת התורה בוערת בקרבו, הנה עולה במוחו רעיון מבריק, והוא ממהר לבצע אותו. הוא לוקח איתו נר ומטפס עם הגמרא ל'בוידם', משתטח שם ולומד שם בשמחה, בהתמדה נפלאה לאור הנר הדולק.

...

ספור נוסף המעיד על שקיעותו בתורה של מרן הגרא"מ שך זצ"ל, סופר ע"י המשגיח, הגאון רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א: אחד הבחורים בישיבת פוניבז' התדפק על דלת ביתו של הרב שך, כדי להתייעץ עמו בדבר מה. "לאחר שלא שמעתי כל תגובה" - מספר הבחור - "פתחתי את הדלת ונכנסתי פנימה. חיפשתי את ראש הישיבה בחדרו, והוא לא היה שם, 'הוא ודאי אמור לחזור לכאן' - חשבתי לעצמי, והמתנתי לבואו. "לאחר כמה דקות המתנה, הרחתי ריח חריף של שריפה, שהגיע מכיוון המטבח, מיהרתי לשם, והנה אני רואה את ראש הישיבה עומד ליד הכיריים. בידו האחת גמרא, וביד השנייה הוא מערבב בכף קדרה, שתכולתה כבר כלתה והסיר עומד להישרף. "מבירור קצר עלה" - ממשיך הבחור לספר - "השרבנית ביקשה מראש הישיבה שיכין איזה תבשיל. הוא אכן עשה את מבוקשה, אך מרוב שקיעותו בלימוד, הוא לא שם לב שהתבשיל כבר נשרף, ועוד רגע קט, לולא שהייתי בא אל המטבח, הכלי היה נשרף כלי ומי יודע איך הספור היה נגמר"...

על הפסוק "וְעֵתָה אִם שְׁמוֹעַ תִּשְׁמְעוּ בְּקוֹלִי וְשִׁמְרֶתֶם אֶת בְּרִיתִי" (שמות י"ט, ה') מסביר רש"י "אם עתה תקבלו עליכם, יערב לכם מכאן ואילך, שכל התחלות קשות"

יש לעיין, הרי ההיפך מ'קשה' הוא 'קל', ואם כן מן הראוי היה לכתוב: 'ייקל לכם מכאן ואילך', או לכתוב: 'כל ההתחלות מרות ומכאן ואילך יערב לכם'. מדוע התחיל ב'קשה' וסיים ב'מתיקות'?

שמעתי מאבי מורי שליט"א שמדוייק מדברי רש"י, שאכן אין כאן הבטחה שבהמשך יהיה קל, היהודי צריך תמיד לעמול ולעבוד קשה, אבל יש הבטחה שבהמשך זה יהיה מתוק!

נאמר בתהילים: "הנחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים מדבש ונופת צופים", מבאר החפץ חיים: בענייני העולם יש דברים שערבם הכספי רב, אך אין בהם טעם, כמו זהב ויהלומים,

ויש דברים שיש בהם טעם אך אין להם שווי רב, כמו דבש. בדברי תורה, לעומת זאת, יש את שתי המעלות: הם גם שווים יותר מזהב ויהלומים, והם גם ערבים יותר מדבש ונופת צופים.

וממשיך החפץ חיים ואומר, שהרי אם ייפול דבר מה לתוך דבש וישהה שם כמה ימים, הוא ייהפך להיות דבש, ולכן רבו הפוסקים שהתירו דבר איסור שנפל לתוך דבש ושהה שם כמה ימים, כי הוא נהפך לדבש ונעלם ממנו האיסור. כן הוא בדברי תורה: אדם שיתמיד וידבק בתורה הקדושה, אזי הוא ייהפך להיות חלק ממנה, וכל דרכיו ואורחותיו יאמרו רק תורה!

מעתה יש לבאר ע"ד הדרוש את דברי רש"י: 'כל ההתחלות קשות, מכאן ואילך יערב לכם' - אדם שלמרות קשיי ההתחלה, ימשיך להחזיק ולתפוס בעץ התורה ויתמיד לדבוק בה, אזי 'יערב לכם' הוא יהיה כדבש הערב, מתיקות התורה תדבק בו והוא יהיה חלק ממנה, וממילא הקשיים ייעלמו.

יש להוסיף, שהרי בשלמא את מתיקות התורה יותר מדבש ונופת צופים, יכול האדם הלומד לחוש, כי הרי באמת אין שיעור להנאה העצומה מלימוד התורה, שהרי היא הנאה רוחנית ושווה עשרת מונים מהנאה גשמית רגעית, שבין רגע הייתה ובין רגע נעלמה, אבל איך יוכל האדם להרגיש כאן בעולם הזה את ערך התורה, שהיא יותר מזהב ומפז רב? במה הוא ייוכח כאן עלי אדמות, ש'טוב לי

ר' חיים, ראש הישיבה הקדוש, פוסע בין ספסלי הלומדים, ולפתע, נעצר על עומדו. לתדהמת כל הנוכחים, החל ר' חיים מדבר עם אי מי, בהבעות פנים, אך מולו לא עמד אף אחד!

תלמיד חכם מופלג וירא שמים, אך משום מה הדרך לגן עדן היתה חסומה עבורו, וכל כך למה?

הרב ישראל מאיר שושן

חצות לילה. בית המדרש עודנו מלא. הבחורים יושבים ולומדים. ר' חיים, ראש הישיבה הקדוש, פוסע בין ספסלי הלומדים, ולפתע, נעצר על עומדו. לתדהמת כל הנוכחים, החל ר' חיים מדבר עם אי מי, בהבעות פנים, אך מולו לא עמד אף אחד!

לאחר השיחה התמוהה, אף ר' חיים לחברו של הנפטר, הקים אותו ממקום יושבו וקרא בזעקת שבר: "אוי ווי, כיצד זה שכחתי!!" הוא הוציא סכום כסף מכיסו, והורה לבחור המבולבל: "רוץ מהר, קח סוס ועגלה וסע אל האכסניה בה התארחתם בנסיעתכם, שם תשלם לבעל המלון את חובו!"

הבחור מיהר לעשות כמצות רבו, והחזיר את החוב. כשחזר לרבו, שמח ר' חיים וסיפר לו: "חברך שנפטר, עלה לעולם האמת ועבר את כל הדינים, הלא תלמיד חכם מופלג הוא וירא שמים, אך משום מה הדרך לגן עדן היתה חסומה עבורו, וכל כך למה? כי חייב היה שבעה רובלים לבעל האכסניה.

תמה הנפטר: 'זוכר אני, כי שילמתי את חובי!'

'אמנם אתה שילמת את חובך', ענו לו בבי"ד של מעלה, 'אך מה לעשות, והכסף טרם הגיע ליעדו, משמע, החוב לא שולם!' 'מה אעשה?' פנה הנפטר את ידיו בראש.

'אין מה לעשות!' פסקו לו בבי"ד

של מעלה 'עליך לשוב לעולם הזה בגלגול, או להשאר בפתח גן עדן, אך להכנס - לא תוכל!'

הנשמה האומללה החלה לבכות ולצעוק.

או אז הגיע פסק נוסף: 'מאחר ועשית את ההשתדלות הראויה להשיב את החוב, ניתנת לך האפשרות להתגלות לר' חיים, רבך, והוא יסדיר את העניין!'

כשראיתי כמה גדול הוא צער הנשמה למעלה, בטרם הושבה הגזילה, מיהרתי לזרוז אותך, לרוץ ולהשיב את החוב, סיים ר' חיים את דבריו לבחור.

לאחר כמה ימים, התגלה הבחור לר' חיים בשנית, ואמר לו: 'רב'ה, תנוח עליך דעתך על שהנחת את דעתי."

כמה עלינו להזהר בנושא הגזל. אם אדם לוקח דבר מה ולא רושם זאת לעצמו, מי יודע לאן ירדוף אותו החוב?!

לכן, ראשית לכל חייב האדם להיות זהיר בממונו. כל פרוטה שלא שילמנו - היא דבר מסוכן, כמו משחק באש, אדם חייב להיזהר ולשלם או לרשום כל חוב, שחלילה לא יבוא למצב שיאלץ להתגלגל פעם נוספת לעולם הזה, קשה לתאר אלו ייסורים נוראים הם, לעבור מחדש את כל החיים.

יעזור הקב"ה שנזכה להיות ישרים, ונקיים בממונו, אזי נזכה לשני העולמות - העולם הזה והעולם הבא.

בחור חסידי הגיע לחזון איש ואמר לו: "רב'ה, מצאתי מטבע כסף... 'מעות מפוזרות הרי אלו שלו', הגמרא אומרת כי ודאי הבעלים התייאשו, עוד כתוב בגמרא שאדם עשוי למשמש בכיס, אך עדיין חושש אני, שמא הבעלים לא משמש בכיסו? האם מותר לי להשתמש במטבע שמצאתי?"

פסק לו החזון איש: "אל דאגה! המטבע ודאי שלך. זוהי ההלכה!" "אלו ממש דברי הבעל שם טוב", שמח הבחור.

אומר הבעל שם טוב, שאם אדם היה חייב כסף לחברו בגלגול הקודם ולא החזיר לו, בדורות הבאים יגיע נכדו או הוא בעצמו - ויקבל את כספו חזרה. יתכן מקרה, שביט דין חייבו את האדם בכסף שלא היה חייב, אך לא היה לו את הראיות שהוא פטור, ונאלץ לשלם בעל כורחו, גם במצב כזה ישוב אליו הכסף בדורות הבאים.

הוסיף החזון איש ואמר לבחור: "אם המאבד לא התייאש עדיין מאבידתו, אז לא קיבלת את הכסף מן ההפקר אלא קיבלת את זה ממנו. כנראה בגלגול הקודם, קיבל ממך המאבד כסף שלא כדן, ועכשיו עליו להחזיר אותו. לכן, ההלכה הפסוקה היא, שכאשר מוצאים מטבע - 'הרי אלו שלו'."

כמה נורא הדבר - יכול אדם לשוב לעולם הזה בגלגול, בשביל מטבע אחת קטנה שטרם החזיר!!

את המעשה הבא סיפר ר' שלום שברדון, ששמע מר' אליהו לופיאן, ששמע מהסבא מקלם ששמע מרבו ר' ישראל סלנטר, ששמע מר' זונדל מסלנט שהיה תלמידו של ר' חיים מוולוז'ין.

בישיבת וולוז'ין היה בחור חולה ר"ל, שהיה צורך לשלוח אותו לבית חולים גדול בברלין שבגרמניה. ר' חיים מוולוז'ין שלח איתו בחור נוסף, שילוה אותו ויעזור לו בדרך. נסעו שני הבחורים, והתגלגלו בכרכרות וברכבות, בדרכם לבית החולים. בדרך לנו באכסניית דרכים.

לבחור החולה, לא היה מספיק כסף. הוא נשאר חייב שבעה רובלים לבעל בית המלון, והבטיח לו שיחזיר לו את החוב עם החבר שלוה אותו. בעל בית המלון הסכים.

כשהגיעו השניים לברלין, פגשו בהוריו של הבחור החולה. הלה ביקש מהוריו שיחזירו שבעה רובלים לחברו, ששיב את החוב בדרכו חזרה. החבר לקח את הכסף, נפרד מחברו וחזר לישיבה. בדרך חזר נסע במסלול אחר. הוא לא עבר דרך בית המלון בו שהו בהלך, ושכח מכל העניין. כששב לישיבה, סיפר לר' חיים את כל השתלשלות העניינים, ושב לענייניו בישיבה.

עבר זמן, מצבו של הבחור החמיר, והוא נפטר לבית עולמו, לדאבון לב כולם.

שמעתם מימיכם על ראש ישיבה אדיר ונורא, שעד גיל ארבעים לא ידע צורת אות פשוטה??

רבי עקיבא נותר עם חמישה תלמידים בלבד, ולא סגר את הישיבה • אל תפחד להתחיל!

הרה"ג רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א

שמעתם מימיכם על ראש ישיבה אדיר ונורא, שעד גיל ארבעים לא ידע צורת אות פשוטה??
השמעתם מימיכם על גדול הדור, שאהב את החכמים בכל מאודו והתאבק בעפר רבותיו, אך בעצם שינה הוא את כל השקפת חייו, לפיה "אם יינתן לי תלמיד חכם - אנשכנו כחמור"?
"הלך הוא ובנו וישבו אצל מלמדי תינוקות. א"ל 'רבי למדני תורה!'. אחז רבי עקיבא בראש הלוח ובנו בראש הלוח. כתב לו אלף בית ולמדה. אלף תיו ולמדה. תורת כהנים ולמדה. היה לומד והולך עד שלמד כל התורה כולה. הלך וישב לו לפני רבי אליעזר ולפני רבי יהושע, אמר להם: 'רבותי! פתחו לי טעם משנה'. כיון

שאמרו לו הלכה אחת, הלך וישב לו בינו ובין עצמו, ואמר אלף זו למה נכתבה. בית זו למה נכתבה. בכל יום ויום היה מביא חבילה של עצים, חציה היה מוכר ומתפרנס וחציה מתקטט בה. עמדו עליו שכניו ואמרו לו: 'עקיבא! אבדתנו בעשן! מכור אותך לנו וטול שמן בדמיהך'. ושנה לאור הנר. אמר להם: 'הרבה ספוקים אני מסתפק בהן, אחד שאני שונה בהן ואחד שאני מתחמם כנגדן ואחד שאני ישן בהם'. עתיד רבי עקיבא לחייב את כל העניים בדין, שאם אומרים

להם: 'מפני מה לא למדתם תורה?', והם אומרים: 'מפני שענייני היינו'. ואומרים להם: 'הלא רבי עקיבא עני ביותר ומדולדל היה' (אבות דרבי נתן פ"ו).

אותו רבי עקיבא, ששנא תלמידי חכמים בשנאה גדולה, כלשונו הגמרא (פסחים מט, ב, שעמי ארצות שונאים תלמידי חכמים בשנאה גדולה), עד כדי רצון לנשכם ("אמר רבי עקיבא: כשהייתי עם הארץ אמרתי: 'מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחמור'. אמרו לו תלמידיו: 'רבי, אמור ככלב' - אמר להן: 'זה - נושך ושובר עצם וזה - נושך ואינו שובר עצם"). לאחר ששינה את כל מהות חייו, הרי כשנפטר רבו רבי אליעזר בן הורקנוס, "היה מכה בבשרו עד שדמו שותת לארץ, פתחו עליו בשורה ואמר 'אבי אבי, רכב ישראל ופרשיו - הרבה מעות יש לי ואין לי שולחני להרצותן'" (סנהדרין סח, א). רבי עקיבא ביצע בנפשו מהפך חשיבה מן הקצה אל הקצה. הוא היה עם הארץ מושלם, שלא ידע מאומה. רבי עקיבא עזב את ביתו, אשתו ובנו, ופרש לעסק התורה במשך 24 שנים רצופות, עד שהתמלא בתורה הקדושה, בה שלט שלטון ללא מצרים. אז הקים

רבי עקיבא את הישיבה הגדולה בתבל.

נתאר לעצמנו ראש ישיבה, ענקית בגודלה המספרי ובאיכות תלמידיה. נדמיין בעיני רוחנו ישיבה הכוללת את כל תלמידי ישיבות פוניבז', חברון, מיר וסלבודקה, 'תורה בתפארתה', 'נתיבות חכמה' ו'קול תורה' יחד. כל אלפי הבחורים לומדים באולם ישיבה אחד, והנה עדיין לא הגענו למספר מדהים של עשרים וארבע אלף בני ישיבות! כמה זמן עלינו להמתין עד ש-24,000 בחורים יטלו ידים לתפילת מנחה, או יעמדו בתור להיכנס לחדר האוכל? האם נוכל בכלל לתאר את ה'שיעור-כללי' של רבי עקיבא, כשמסביבו עשרים וארבע אלף תלמידים?!

נצייר בעיני רוחנו היכל ישיבה של 24,000 תלמידים. הלא ייקח לנו זמן ממש ממושך לקום מהמקום, להגיע אל ארון הספרים שבפינת בית המדרש הענק הזה ולשוב למקומנו... ואז, בתקופה קצרה, בין פסח לעצרת, נפטרו כל בני הישיבה האדירה הזאת. 24,000 הלוויות מצמררות, בפרק זמן כה קצר. נתאר לעצמנו את 'יתד נאמן' מקדיש רק מאמר זכרון אחד לכל נפטר דגול שכזה. הרי העיתון היה צריך לצאת במהדורה של סדרת ספרים, רחמנא ליצלן.
וראש הישיבה האדירה הזאת, רבי עקיבא ע"ה, נותר

עם חמישה תלמידים בלבד.

חמשה מתוך עשרים וארבעה אלף!!! והישיבה לא נסגרה. אדרבה, היא המשיכה לפעול ביתר עוז וביתר שאת. חז"ל אומרים שלאחר פטירת 24,000 תלמידי רבי עקיבא, "היה העולם שמם". עד שלימד התורה לחמשה זקנים: רבי מאיר, רבי שמעון בר יוחאי, רבי יוסי, רבי יהודה ורבי אלעזר בן שמעון. לימים נצטרפו לחמשה אלו גם רבי יוחנן הסנדלר ורבי אליעזר בן יעקב "ומלאו כל ארץ ישראל תורה". חז"ל (במדב"ר י"ט, ד') אומרים ש"דברים שלא נגלו למשה, נגלו לרבי עקיבא וחבריו". "וכל יקר ראתה עינו - זה רבי עקיבא וחבריו". הגמרא במנחות (כט, ב) מספרת ש"בשעה שעלה משה למרום מצאו להקב"ה שיושב וקושר כתרים לאותיות. אמר לפניו: רבש"ע מי מעכב על ידך? אמר לו: אדם אחד יש, שעתידי להיות בסוף כמה דורות ועקיבא בן יוסף שמו, שעתידי לדרוש על כל קוץ וקוץ תילין תילין של הלכות". חכמי הדעת מצביעים על כך, שאור התורה שבעל פה ניתן לרבי עקיבא, וכמאמר הגמרא (סנהדרין פו, א): "סתם מתניתין רבי מאיר, סתם תוספתא רבי נחמיה, סתם ספרא

המשך בעמוד הבא >>>

זמן קיץ החל השבוע, ורבות לומדי תורה שבו להיכלי הכוללים והישיבות הקדושות. רוב הלומדים מגיעים לאחר ההפוגה וההתרענות של החודש האחרון, בכוחות מחודשים, מסתערים בערגה על דף הגמרא המתוק והמשכר כל כך. אך ישנם גם כאלו שחשים 'למה זה אנכי'. הנה אותו המקום, אותו הסטנדר, אותה 'שמירת סדרים'. אולי אפילו אותו דף הגמרא, אותה סוגיה עיונית בה עסקנו בחברותא בשלהי אדר. "בין הזמנים, נראה כה רחוק, חם, והמזגן לא מספיק מקרר, ומה עם השעטלע הבושט, משום מה, מלהגיע..." והנה רבי עקיבא מלמדנו, שלמרות שכל ההתחלות קשות, הרי שתמיד, גם מתוככי הקושי הגדול ביותר, ניתן לפצוח שוב במנגינת התורה, לשורר בכל יום שיר חדש, להרכיב רשימת תווים חדשה ולהסתער לכיוון המטרה הנחוצה והנכונה כל כך - עסק התורה. הרי כלונו יודעים שאין לנו שיר - רק התורה הזאת. אם כן, הבה ונתחיל במשנה מרץ, עם כל הפרישקייט, את זמן הקיץ, הבה עלינו לטובה ולברכה!!

(יתד נאמן יום רביעי ג' באייר תשע"ח)

מחמת חשש פיקוח נפש? אני ענית בפשטות שהיות ומדובר בספק פיקוח נפש מותר הדבר, אך הרב היה נחרץ בדעתו, שאותו יהודי עליו להאמין שבורא עולם ידאג למחסורו, ואם אינו מאמין כך ונוטל הדבר לליבו, אל לנו לחלל את השבת בעבור דאיהו דאזיק אנפשיה. במשך השנים דנתי לפניו בדבר חלופות, וכמדומני שבסוף ימיו חזר בו, וסבר שאכן מותר הדבר".

לקח החמץ והמצצה: הוט השערה המבדיל בין גן עדן לגיהנום!

ערב חג הפסח שאלנו את הגר"א בנצאל שליט"א: מהו הלימוד למעשה שעלינו ללמוד ממהות חג הפסח?

וכך אומר לנו הרב שליט"א: "מעודי התפלאתי מהי השמחה הגדולה שיצאנו ממצרים לחירות, הרי עד עתה היינו משועבדים לפרעה, ומעתה אנו משועבדים לבורא העולם מרגע קימתנו בבוקר למשך כל היום? אלא, החירות האמיתית היא שניתן לעשות מה שאנו חפצים, והנשמה רוצה את האמת, כדברי הרמב"ם בעניין 'כופין על המצוות', וזה לא היה לנו במצרים.

"במקביל צריך לדעת, שהחמץ והמצצה בחג צריכים ללמד אותנו, כמה הדקדוקים שאדם דש בעקבו, מבדילים לפעמים בין חיי עולם הבא ובין גהינום ח"ו, בין חיי נצח ובין אבדון. אדם יכול לברור בשבת ולקיים בזה מצוות עונג שבת, ויכול לברור ולהתחייב סקילה, אם בורר בידו אוכל מתוך הפסולת כדי לאוכלו לאלתר, הרי זה עינג את השבת ונותנין לו נחלה בלי מיצרים, ואם שניה חלילה באחד משלושת התנאים - חייב סקילה. כחוט השערה מבדיל בין זה לזה. "דיברתי פעם בבית הכנסת, שביליל הסדר צריך לאכול כזית מצה בכדי אכילת פרס. שאל אותי יהודי אחד: 'מה יהיה אם יאכל בערך כזית בכדי אכילת פרס?', אמרתי לו: 'שישב בערך בגן עדן...' "בשיחה שנתתי לצעירים אמרתי, שאדם שאוכל בערך כזית בכדי אכילת פרס, הוא כאדם שרוצה להתקשר לחברו, שמספר הטלפון שלו הוא אחת-שתיים-שלוש-ארבע-חמש-שש-שבע, והוא מחייג אחת-שתיים-שלוש-ארבע-חמש-שש-שמונה. מקרה זה עוד טוב יותר, שכן הוא לא עשה בערך, אלא הוסיף יחידה אחת, ובכלל מאתיים מנה, ובכל זאת קשר הוא לא יקבל, כי צריך לחייג בדיוק לפי מה שחברת 'בזק' קבעה ולא אחרת... בערך לא יעזור, כך גם בתורה 'בערך' הרי הוא חסר ערך..."

רבי יהודה, סתם ספרי רבי שמעון, וכולהו אליבא דרבי עקיבא". ועל כך נאמר בספר יוחסין (מאמר ראשון), ש"תראה שהוא כן, כי כל תורה שבעל פה מידו היתה לנו".

אנו נוהגים מנהגי אבלות בימים אלו, על סילוקם של תלמידי רבי עקיבא. זהו הזמן להתחזק בנושאים בין אדם לחברו, כהתעוררות והבנה על העונש וגודל התביעה על אי ניהוג כבוד זה בזה - לפי דרגתם, אך הנה נקודה מופלאה נוספת, אותה למדנו ממורם ומאורם של כל אותם רבבות תלמידים, רבי עקיבא:

לא להסס להתחיל הכל מהתחלה. אינני יודע מה קשה יותר: לפתוח דף חדש ולהיהפך מעם הארץ דאורייתא לרב רבנו, או להמשיך ולמסור את התורה מפסגת רום הנחלתה ל-24,000 תלמידים גאוני הוד, לחמשה תלמידים בודדים.

אך אם הדרך נכונה היא, והאמת הפשוטה לא השתנתה כקוצו של יו"ד, אם רצון ד' יתברך הוא שרבי עקיבא ינחיל את התורה שבעל פה לעם ישראל, אזי רבי עקיבא ניגש שוב למשימתו. מאי נפקא מינה האם מדובר בעשרות אלפי תלמידים או בכמה יחידים? התורה היא אותה תורה, ועם ישראל זקוק לתורה כמו אויר לנשימה, וכמשלו הנודע של רבי עקיבא - כדגים ללא מים.

מה היה מיוחד בדמותו של מרן הגרש"ז, שזכה להיות רבן של כל בני הגולה?

"השקיעות שלו בתורה, ומידת האמת שהייתה כל הווייתו. כל ימיו הוא חיפש רק את האמת, בין אם היא הייתה לקולא ובין אם היא הייתה לחומרא, כי כל ימיו חיפש רק אמת.

"בד בבד, הוא היה גדול בשלמות עבודת המידות. היה מעורר השתאות איך נהג בכבוד כל אדם. פעם כשלמדתי עמו, והיה נצרך ללכת לטיפול רפואי בשעה מסוימת, בקשני שאזכיר לו בשעה היעודה, וביקש ממני סליחה כמה וכמה פעמים, על כך שהטרחני להראות לו על השעה..."

"סיפר לי הרב, שפעם היה ויכוח מי מהרבנים יקבל כיבוד לברכת שבע ברכות, פנה אליהם הרב ואמר: 'איך ניתן להתווכח על כבוד כשמברכים' שהכל ברא לכבודו'?"

"יודע שהרב לא יכול היה לשאת שיכתבו עליו את התואר 'פוסק הדור', אך אספר לכם מה אמר לי פעם בהקשר לזה: הרי מסופר על רעק"א, שקיבל מכתב הפותח במילים: 'לכבוד הגאון האדיר' וכו', וכשהשיב לכותב פתח באותם תארים. אחרי זמן פגש השולח את רעק"א, ושאל מדוע פתח כך את מכתבו, ענהו רעק"א: 'אני לא יודע, אני רואה שכולם כותבים עלי כך, וחשבתי שכך נהוג לפתוח מכתב'..." על סיפור זה אמר לי הרב, שאין נכון לספרו, ובטח הוא הומצא ע"י המ'שכילים' שביקשו ללעוג, כי רעק"א ידע את גאונו ומעמדו.

"ושאלתי אותו: 'אם כך, מהי ענווה אם מכיר את מעמדו?', והשיבני שאם יודעים שהכל מתנה מהקב"ה, ואם חפץ הוא יכול לעשות את האחר גדול ממני, זוהי מהות הענווה. הסברא נותנת, כי אם הרב אמר כך על רעק"א, בוודאי ידע אף הוא מה מעמדו באמת. הוא ידע שהוא פוסק הדור, ובכל זאת לא סבל שיכתבו זאת ברבים, וחשש שיפגע הדבר בפוסקים אחרים, מרוב זהירותו בבין אדם לחברו".

אנו מבקשים לשמוע, האם במשך השנים היה מו"מ הלכתי מעניין בין הרב לבין רבו מרן הגרש"ז זצ"ל.

"אני זוכר שבאחת הפעמים הציג בפניי שאלה, אודות שריפה המתרחשת בבית אדם בשבת, וניכר הדבר שמלבד הבית היא לא תתפשט סביב לה, ותיעצר בכך, אך בעל הבית שיצא מן הבית הינו חולה לב, ויש חשש שליבו לא יעמוד לו מול מראה ביתו הנכחד. שאל מרן הגרש"ז זצ"ל, האם מותר ליהודים לכבות שריפה זו

"אתה רגיל לראות", ענה לי אבי, "אנשים שיש להם אהבת תורה, לר' אהרן יש 'תאוות התורה', והיא זו שמקדשת את פניו ומאירה אותן באור יקרות, ואופפת אותן בקדושה עילאית כל כך"...

הסבל שלא ידע להסביר לרבי יצחק זילבר פשט במשניות טהרות

הרב ישראל ליוש

זיו פניו. הן להטו מטהרה ונהרו באור יקרות.

"יום אחד שאלתי את אבי, בעל ה'נתיבות שלום' זצ"ל - מספר האדמו"ר מסלונים - "מהו פשר הקדושה הזו האופפת את פניו של ר' אהרן?"

"אתה רגיל לראות" - ענה לי אבי - 'אנשים שיש להם אהבת תורה, לר' אהרן יש 'תאוות התורה', והיא זו שמקדשת את פניו, מאירה אותן באור יקרות ואופפת אותן בקדושה עילאית כל כך.' "אכן" - מסיים האדמו"ר - "לא כולם הבינו את שיעוריו של ר' אהרן, אבל תקופה זו בה למדנו אצל ר' אהרן, היתה התקופה בה הצלחנו בלימוד יותר מכל התקופות".

בתפילה שלאחר ספירת העומר אנו מתפללים: "ריבנו של עולם, אתה צויתנו על ידי משה עבדך לספור ספירת העומר כדי לטהרנו מקליפותינו ומטומאותינו". מנוסח זה אנו למדים שהספירה עצמה מטהרת את הסופר מהקליפות ומהטומאה.

יש לשאול: מהי טומאה זו שהספירה מטהרת? ועוד נשאל, איזה כח טהרה יש בספירה, שבכוחה לטהר מטומאה ומקליפותיה? שאלות אלו שמעתי מהגאון רבי ישראל מאיר המניק שליט"א, משגיח ישיבת 'יד אהרן', והוא היטיב לתרצן: מקובל לחשוב, שהאויב הגדול ביותר להתקדמות האדם ברוחניות

היא ה'תאוה', אך האמת שהתאוה כשלעצמה אינה רעה, אלא אם כן הוא תאב לדברים גשמיים, אך אם יפנה האדם את תאוותו לדברים שבקדושה, הוא יעלה ויתקדם במעלות התורה והקדושה. בספרי המוסר מבואר, ששתי תאוות אלו הן

אהבת התורה היקדת, של הגאון הצדיק רבי יצחק זילבר זצ"ל, לא ידעה גבולות. גם בברית המועצות, כאשר שימש כמורה למתמטיקה, ניצל את רגעיו הפנויים ללימוד תורה. בכל יום היה לוקח עמו שני דפי

אויבות זו לזו כאש ומים, כאשר תגבר תאוותו להבלי העולם הזה, תיחלש תשוקתו לערכי העולם הבא, וכן להיפך, אם יכסוף וישתוקק לעוסק בתורה ולחיות חיי נצח, ינצל מהתאוה הרעה, ויהיה נקי, טהור ופרוש מהמוון בני אדם, שהם מלכלכים עצמם במותרות ובכיעורים - כלשון הרמב"ן בפרשת 'קדושים תהיו'.

עתה נבין איך ספירת העומר מטהרת מטומאת התאוה למותרות, שהרי ידועים דברי החינוך בשרשי מצוות ספירת העומר: "נצטוונו למנות ממחרת יום טוב של פסח עד יום נתינת התורה, להראות בנפשנו החפץ הגדול אל היום הנכבד הנכסף לליבנו... כי המנין מראה לאדם כי כל ישעו וכל חפצו להגיע אל הזמן ההוא", ואם כן, יש בספירה עצמה, המביעה שאיפה ותאוה לתורה, כדי לטהר מטומאת התאוה אל הרע ומקליפותיה, כי ע"י התגברות התאוה הקדושה, נחלשת התאוה הטמאה.

הגרי"מ המניק שליט"א, תיבל את פירושו בסיפור נפלא: האדמו"ר מסלונים שליט"א, סיפר על תקופת לימודו בישיבת 'עץ חיים', עת שימש שם בקודש הגאון הגדול רבי אהרן קוטלר זצ"ל. "השיעורים של ר' אהרן היו קשים מאוד, מעט מאוד בחורים הבינו את השיעור, אך תואר פניו הקדושות עשו עלינו רושם רב. גם עיני בשר של בני הישיבה, יכלו להבחין בקדושה עילאית האופפת את

גמרא, ובהפסקות למד את הדפים הללו, וכך הפך ברבות הימים לבקי גדול בכל חלקי הש"ס.

כיסופים גדולים היו לו לרבי יצחק לעלות לארץ ישראל, ולא רק בגלל קדושתה ומצות ישוב ארץ ישראל, אלא אף משום שרצה להיות בחברת לומדי תורה. לתומו חשב כי חסרון יגיעת וידעת התורה בברית המועצות, נובע מהפחד של היהודים ללמוד תורה באיסור, אבל בארץ ישראל, בודאי כולם עוסקים בתורה ויודעים אותה על בוריה.

בהיותו ברוסיה התקשה בהבנת שלוש משניות קשות בטהרות, לצערו הרב, לא היה לו שם את מי לשאול ועם מי לברר את פירוש המשניות, ותמיד חשק לפגוש אדם שיסביר לו את המשניות. כאשר הגיע לארץ ישראל - משוש חייו ופסגת שאיפותיו, אך דרכו רגליו בנמל התעופה בלוד, תוך כדי שהוא מחכה לחבילותיו, ניגש לאחד הסבלים ושאל אותו פירוש במשניות אלו. הסבל הביט ברבי יצחק כעגל בבני אדם, ולא הבין על מה הוא מדבר. רבי יצחק לא התייאש וניגש לסבל השני, ומשאף הוא לא הבין ניגש לשלישי... מגודל אהבתו ותאוותו להבנת התורה, לא העלה בדעתו שאפשרי הדבר שמותר ליהודים ללמוד תורה ואינם עוסקים בה כל העת, הכיצד יתכן שיהודים בארץ ישראל לא ידעו פשט במשניות טהרות??...

★ בשעות הצהריים: 15:00 - 13:30

שני מוקדים לשירותכם:

1. מוקד 'הישיבה' ליעוץ ועזרה בכל נושא מחיי הישיבה.
2. מוקד 'מתיקות התורה' להצלחה בלימוד ומתיקות התורה.

אנחנו לעזרתך בכל ענין ונושא בדרכך לעלות מעלה מעלה.
צוות מורחב של 'מוקד הישיבה' לעזרתך בכל יום בשעות הערב

1-800-20-18-18
או בטל': 073-7078388
בין השעות 7:30 ל- 10:30 בערב ★ שיחת חינם

קשה לך?
זקוק לעזרה?

המוקד החדש ליעוץ להצלחה ו'גישמעק' בלימוד התורה הקדושה

1800-20-18-17

★ בשעות הצהריים: 15:00 - 13:30 | שיחת חינם ★

שימו לב
מספר חדש

הגיע החתן, וכולם מקיפים אותו ומבקשים לשמוע את סברותיו, והוא מחריש. התקיפוהו בשאלות, והוא שותק. שואלים לחוות דעתו בעניין קטע תוספות זה, או בגמרא אחרת, והוא אינו מגיב. התאכזבו מרות...

רבי יעקב גלינסקי זצ"ל על אהבת הזולת

הרב אהרן כהן

"וספרתם לכם ממהרת השבת... תספרו המשים יום" (ויקרא כ"ג, ט"ז-ט"ז) התקופה שבין פסח לעצרת הם ימי ספירת העומר כפי שמוזכרת בפרשתנו.

העניין העיקרי של ימי ספירת העומר הוא אהבת הזולת, שכן בימים אלו אנו מתאבלים על פטירתם של תלמידי ר' עקיבא שלא נהגו כבוד זה בזה.

בנוסף לכך ימי ספירת העומר הם הכנה ראויה לקראת קבלת התורה בחג השבועות, והרי על מתן תורה נאמר "ויחן שם ישראל נגד ההר", ודרשו חז"ל ויחן בלשון יחיד, כאיש אחד בלב אחד.

שורש המצוה היא בכך שעם ישראל כולו הוא כגוף אחד, וכמו שכתב הרמ"ק שכל ישראל שארי בשר הם ונשמותיהם כלולות יחד, ולכן ראוי לכל אחד

להיות חפץ בטובתו של חברו, ועינו טובה בטובת חברו, וכבודו יהיה חביב עליו כשלו, שהרי הוא ממש כגוף אחד עמו.

הבעל שם טוב מבאר את הפסוק של "ואהבת לרעך כמוך - אני ה'" - כשם שאני ה' אוהב את עם ישראל בכל עת ובכל שעה ותמיד הם נקראים

בנים למקום, כך צריכים אתם לאהוב כל אחד מישראל.

מסופר על רבי עקיבא אייגר זצוק"ל שגאונותו המופלגת בתורה התפרסמה בגיל צעיר מאד. בן שניים עשרה שנים בלבד היה, וכבר כתב חידושים על מסכת חולין, בלומדו בישיבת דודו רבי וואלף אייגר, השמיע בה שיעורים בהיותו רק בן חמש עשרה.

כשהגיע שמע העילוי הצעיר לגביר רבי איציק פרנס מליסא, ביקש לזכות בו כחתן לבתו. הגיע לישיבה עם שני תלמידי חכמים מופלגים על מנת לבחון. החלו הללו לדבר אתו בלימוד, ורבי עקיבא שותק. התאכזבו, וכמוהם התאכזב החותן - לעתיד. אמרו לשוב על עקבותיהם, ולחזור כלעומת שבאו.

תמה דודו של רבי עקיבא, ראש הישיבה, ושאלו, מדוע לא השבתם להם? אמר לו: "הייתי אמור לענות להם, שמאחד מהם נעלמו דברי התוספות והשני שכח גמרא מפורשת... אמרתי לעצמי, מוטב שיתבטל השידוך ולא אלבין פניהם ברבים". התפעל רבי וואלף ממידותיו של הבחור, לא פחות מאשר מלימודו, ואמר לו: "יודע הנך מה? הבה נזמין אותם שוב, ולא תתפלפל עמם בלימוד אלא תשמיע להם את דברי תורתך בלבד". לכך הסכים. חזרו השלושה - החותן לעתיד ושני תלמידי החכמים שעמו - לישיבה, ושם השמיע להם רבי עקיבא אייגר פלפול עמוק ומקיף, שגילה טיפה מים בקיאותו

בתורה כולה. התפעמו, ומיד נסגר השידוך.

ובליסא סיפר החותן לכולם על החתן בו זכה, פאר והאדיר את שמו, וכולם ציפו בקוצר רוח לבואו של החתן הצעיר אל העיר. ואכן, באחד הימים בגיע החתן לביתו של חותנו, ותלמידי החכמים של העיר כולה ציפו בדריכות רבה לבואו של העילוי לבית המדרש, על מנת לשמוע את פלפוליו הגאוניים ולהתבשם מעומק לימודו. הגיע החתן, וכולם מקיפים אותו ומבקשים לשמוע את סברותיו, והוא מחריש. התקיפוהו בשאלות, והוא שותק. שואלים לחוות דעתו בעניין קטע תוספות זה, או בגמרא אחרת, והוא אינו מגיב. התאכזבו מרות, והחותן שומע, ולבו מלא טורניה וכעס, הכך יעלה בגורלו? את בתו כלילת המעלות, שעושר אביה יכול לפרנס את בעלת התלמיד חכם, ייתן לעם הארץ זה? שאינו יודע להשיב דבר לשואליו? את הפלפול ההוא שמעם בישיבה, מן הסתם למד מאחר, אבל מעצמו אינו יודע דבר... מן הדין לפרק את השידוך!

רמו לחתנו שישוב לישיבה. לא רצה להודיעו מיד שהוא מבטל את השידוך, אלא אחרי שכבר יהיה בישיבה, ישלח אליו שליח שיודיע לו על פירוק התנאים. רבי עקיבא ביקש להישאר עוד מעט בליסא. תמה החותן, אבל הבליג ושתק. והנה, לקראת סוף השבוע, שב החתן לבית המדרש, וביקש לשוחח עם תלמידי החכמים הגדולים שבו. פנה ושאל, התקיף והשמיע, פלפל ודרש - לא היה גבול להתפעלותם. כל העילויים והמתמידים הגדולים של העיר שבו והתקבצו סביבו, והשמיעם מדברותיו, ולא שבעו מהתנצחותם עמו.

הכל יצאו מגדרם מרוב התפעלות, והודו ואמרו: אכן זכה רבי איציק פרנס בגאון הגאונים! כל כתר לא גדול מדי עבור תהילת לימודו! פנה אליו חותנו ואמר לו, "ומדוע ציערתי בתחילת השבוע כל כך? למה גרמת לכולם - ולי בכללם - לחשוב שמקח טעות עשיתי, וכי הדיבורים אודותיך היו מוגזמים ומופרכים? על מה ולמה גזרת עליי עוגמת נפש כזו?"

השיבו החתן הצעיר ואמר לו: "כשהגעתי לעיר, גיליתי שישנו כאן חתן נוסף שחותנו מתפאר בו. תלמידי החכמים משוחחים עמו בלימוד, ובאמת תלמיד חכם עצום הוא. חותנו התגאה בו ורווה נחת מדבריהם של תלמידי החכמים אודותיו. חששתי ופחדתי, שמא לימודי ופלפוליי יאפילו על החתן השני..."

העדיף לסבול את הבושה, את ביטול השידוך וכל הכרוך בזה, על מנת לא לגרום לפגיעה במעמדו של אחר! וכל זה, ממי למד? ממשה רבנו.

על משה רבנו נאמר, שהצטער צער רב בשעבוד הגלות, ביחד עם אחיו היהודים. על כל צער של כל אחד מהם היה מצטער ואומר: "מי ייתן מותי תחתך" (שמות רבה א כז) והיה מסייע להם בעבודתם הקשה, ולבו מר עם כל אחד ואחד מישראל.

המשך בעמוד הבא >>>

הנהג התניע את הרכב, והחזו"א אמר לו 'סע לאט', בעיקול הרחובות פקד עליו החזו"א 'סע מהר מאד לבית חולים'...

הרב אהרן כהן

עם הפקאלך שלו, לא יכלתי לאכזב אותם ולהעלם! והמשיך הנהג לתמוה, א"כ מדוע כשכבר עלינו לרכב ומראה הרב היה בכי רע, הרב אמר לי לנסוע לאט עד עיקול הרחובות? ענה לו החזו"א תשובה מרטיטה בעוצמתה רגישותה וחשיבותה 'וכי לא ראית את הציבור הגדול שליוה את המכונית כשהתחלת לנסוע, אם היית מתחיל מיד בנסיעה מהירה, הרי העשן שהיה נפלט ממנוע הרכב, היה מגיע ישר על פניהם, איך אפשר ככה לזלזל ביהודים?! איזה רגישות מפליגה שלא לפגוע בזולת! באמצע התקף לב חזק, כשצריכים לטוס לבית החולים, אבל אם ניסע מהר הרי העשן יפלט ישר על פניהם של יהודים טובים שכל רצונם היה ללוות את גדול הדור, זה א"א לעשות גם כשיש התקף לב! כי כשחיים בהרגשה שאין מציאות כזו לפגוע ביהודי באשר הוא, כשחיים בתחושה כי כל יהודי הוא צלם אלוקים, ופגיעה בו היא פגיעה בבנו וביצירה של הקב"ה, הרי יקל עלינו עד מאד לחיות בחיים של אחוה ורעות בין אדם לחברו, בישיבה בבית בשכונה ובכל מקום בו אנו פוגשים אנשים וחברים.

ידועה אמרתו של מרן בעל הברכת שמואל הגאון רבי ברוך בער ליבוביץ זצוק"ל, שאמר 'במה אזכה לעולם הבא? בזכות כך שכל פעם שאני רואה יהודי ברחוב, אני מברכו בכל ליבי להצלחתו, כי הוא יציר

כפיו של הקב"ה וכחזה אני מרגיש חובה לברכו בכל ליבי. ר' ברוך בער, שגודל עמלו בתורה הוא היה מהמופלגים בדורות האחרונים! והנה הוא מעיד על עצמו שמעלת הבין אדם לחברו וההרגשים שהיו לו בזה, הם אלו שיזכו אותו עולם הבא. אנו נמצאים בימי ספירת העומר, ימים של התחזקות בין אדם לחברו, שעל זה חז"ל תקנו מנהגי אבלות, להתאבל ולזכור את מותם של עשרים וארבע תלמידי רבי עקיבא שלא נהג כבוד זה בזה, ומזה להתחזק בהנהגות של בין אדם לחברו. האפשרות להגיע באמת לחיים של בין אדם לחברו תקינים, זה לחיות בהרגשה כי הזולת הוא יציר כפיו של הקב"ה ואיך אני יכול לפגוע בו? אני פוגע בבן של הקב"ה ביצירה אישית שלו! וכשנגיע בע"ה לאפילו מקצת של הרגשה מרוממת זו, הרי נזכה לחיים טובים חיים של רוגע ופרגון הדדי בין אחד לשני כאן בעולם הזה, ובדאי לזכויות גדולות ושכר אין סוף בעולם הבא.

השמועה עשתה לה כנפים ופשטה בכל רחבי העיר הקטנה, היום תערך ברית באולם בית הכנסת הגדול, והסנדק יהיה מרן החזו"א! המונים הצטופפו מחוץ לאולם בית הכנסת, ממתנינים בקוצר רוח, אולי יזכו לגשת אל הקודש, ליעוץ, לברכה, ויש כאלו שהספיק להם ההבטה בזיו פניו הקדושות, שהרי לא בכל שעה היתה אפשרות להכנס למעון קודשו, מפאת גילו ומצב בריאותו. והנה הסתיימה הברית, ודמות קודשו של החזו"א נראתה בפתח האולם, וההמונים נעמדו כל אחד בתורו, לגשת להתברך ולקבל עצה ותושיה, ומרן החזו"א בסבלנות איץ קץ, שומע כל אחד, מאיר פנים ומברך בכל לב.

המקורבים אליו, שמים לב כי חירון נסוך על פניו של החזו"א, וליבם לא מבשר להם טובות, הם מנסים לומר לו, אולי יקל על עצמו ויכנס לרכב שבא לקחתו, ולא ימשיך בקבלת קהל ההמונים, אבל החזו"א מסרב בתוקף... כשהסתיימה קבל הקהל ברחובה של עיר, נכנס החזו"א

לרכב באיטיות והיה נראה כי הוא ממש לא חש בטוב, הנהג מתניע את הרכב ורוצה להתחיל בנסיעה מהירה, ואז אומר לו החזו"א 'סא לאט, מאחורה יש אנשים!' הנהג מאט את הנסיעה ונסוע ממש בקצב הליכת האנשים, עד שהגיע לעיקול הרחובות, ואז אומר לו החזו"א 'סע מהר מאד! סע מהר מאד לבית החולים' ומאיץ בו למחר... החשש הוא להתקף לב, והנהג מוציא מיד כדור שהורה הרופא לתת במקרה של התקף לב, הוא עוצר את הרכב והחזו"א בולע הכדור עם מעט מים, ומבקש לצאת מהרכב לשאוף מעט אויר, כשהוא מפטיר 'הי היה התקף לב חזק!!'

כששבה קצת רוחו של החזו"א והם בדרכם לבית החולים, שואל הנהג את החזו"א, ממתי הרב חש ברע? אמר לו החזו"א 'עוד בדרכי לברית', נדהם הנהג ושאל, אז למה הרב המשיך לברית? 'קיוויתי שזה יעבור' ענה החזו"א, ולאחר הברית מדוע המשיך הרב בקבלת הקהל, המשיך להקשות הנהג? 'כל כך הרבה אנשים באו כל אחד

<< המשך מעמוד קודם

יישארו בגלות, חלילה!!! והוא אינו הולך. ומדוע? כי עד אותה עת התנבא אהרן במצרים. אמר משה: "עכשיו אכנס בתחומי של אחי ויהא מצר בשביל כך" (שמות רבה ג' ט"ז משמואל-א ב כז) רק אחרי שהבטיח לו הקדוש ברוך הוא על אהרן אחיו, "וראך ושמח בלבבו" (שמות ד, יד) רק אז נאות לחזור למצרים ולגאול את העם שכל כך כמה לגאול. לא להתכבד בקלונו של אחר. שלא לדבר על לא להעליב ולפגוע. זו הייתה דרכו של משה רבנו. ומיהי דרכנו?...

והנה הגיע שעתם של עמו להיגאל! עמד הקדוש ברוך הוא וביקש ממנו, מן הסנה הבוער, שילך ויגאל את העם! מה היה עליו לעשות? ברור: לרוץ ולגאול אותם! לא לחשוב אף רגע! הן כל כך הצטער בצערם, נתן עיניו ולבו להיות מיצר עליהם! מה לו משתהה?! והוא משתהה. מתווכח. לא רוצה. מתנגד. אמר לו הקדוש ברוך הוא, "ואם אין אתה גואלם, אין אחר גואלם" (שמות רבה ג ג). היה עליו, על פי ההיגיון, לשים רגליו כאיילות, בלי שאלות ובלו טענות - לרוץ למצרים ולגאלם! אין אחר שיגאלם! אם יסרב,

אז איך נצליח שגם יהיה לנו 'מתיקות התורה'

אתה שמחזיק ברגע זה את הדף הזה, יתכן מאוד שכתסיים את הדף הזה, נצליח יחד להתחיל לצאת דרך ארוכה ומרתקת, כשלפנינו משימה גדולה וחיונית: להשיג 'מתיקות התורה' בלימוד.

והמפותלת ורבת המהמורות עד שהגיעו לאן שהגיעו. הצעירים, היה אומר הפחד יצחק, שומעים רק את סוף הסיפור. מציירים להם את דמותו הכבירה של הגדול בשעה שכבר התעלה למעלות רמות. אבל מה עם הדרך? מה עם העמל והיזע, הניסיונות והנפילות וההתגברויות והקשיים שהיו מנת חלקו עד אז? הרי בסופו של דבר הם אלו שהובילו אותו למקום אליו הגיע! זה הרי חלק בלתי נפרד מהסיפור כולו!

ואכן, אמנם חשוב מאוד לקבל קצת מושגים בשקידה והתמדה, להרחיב אופקים ולראות לאלו פסגות אפשר להעפיל. אבל יחד עם זאת אסור לנו לשכוח שמאחורי התוצאה הזו יש שנים ארוכות של מאבקים פנימיים וניסיונות לא פשוטים.

כאשר אנו קוראים סיפורים מפעימים על שקיעות בתורה, ולימוד שעות על גבי שעות, וכשאנו מתרפקים על עובדות מרעישות על יהודים ש'שכחו' לישון בלילה מרוב אהבתם את התורה, ועל צדיקים שהגיעו להרגשת אותה מתיקות והעריבות שה"אור החיים" הקדוש הידוע אומר שאם היו בני אדם מרגישים בהן היו משתגעין ומתלהטין אחרי התורה, ולעתים אנו מוצאים עצמנו מקנאים בדרגות הללו שהשיגו, עלינו לזכור ששום דבר מזה לא בא ברגל כמו שאומרים, ולא היו כאן שום קיצורי דרך. בכדי להשיג ולהגיע לדרגות הללו - אין מנוס מלהתאמץ ולעשות צעדים בדרך.

ורק לאחר שאנו מבינים זאת היטב, ונכונים לכך, אפשר לצאת לדרך, הארוכה אמנם, אך מלאת הסיפוק והשמחה. זוהי זריעה בדמעה אך בסוף הדרך נקצור ברונה כה גדולה, הרבה מעבר מכדי שמילים תוכלנה לתאר.

מתיקות התורה

'מתיקות התורה' עליו אנו מדברים, הינו התבלין הטוב ביותר עבור כל מי ששואף לחיים של תורה. לכל מי שרוצה להיות מחובר אליה כל ימי חייו.

ה"מתיקות התורה", אם עדיין אינכם מכירים את המילה, פירושו: נעימות הלימוד. הטעם המתוק והערב שיש בתורה. כפי ששמעתם - אם לא ידעתם.

כשיש את 'מתיקות התורה' בלימוד, הכל נראה אחרת לגמרי. ההבדל בין מי שלומד עם 'מתיקות התורה' לבין מי שלומד ללא 'מתיקות התורה' - הוא הבדל שמים וארץ.

יהיה קל יותר לדמיין את זה בחיים הגשמיים. תארו לכם שני אנשים הסועדים את ליבם, האחד אוכל מנת אוכל טעימה ועריבה לחיכו, ואילו השני אוכל את המנה רק כי הרופא ציווה עליו, ולכשעצמו כל טעימה היא משימה מתישה ואינה אהובה בלשון המעטה.

זהו ההבדל בין מי שלומד רק כי כך הורו מצפים ממנו, או רק כי כך החברה ו/או המשגיחים דורשים ממנו, לבין מי שלומד כי הוא אוהב את הלימוד, והוא מתענג על כל שעה של עסק התורה, והוא נהנה מכל שורה בגמרא, מכל דיוק ברש"י ומכל קושיה של תוס'. כמה מסכן הוא הלומד ללא 'מתיקות התורה' וכמה מאושר הוא זה שלומד מתוך 'מתיקות התורה'.

מובן אם כך, עד כמה חשובה ואפילו קריטית הדרך שתהפוך עבורנו את הלימוד לחוויה רוחנית עילאית שלא נסכים לוותר עליה בעד כל הון, ונהיה מוכנים להשקיע עבורה מאמצים וכוחות גדולים, ונסכים לוותר למענה על דחפים ולהקריב מעצמנו - רק בשביל ליכות לעוד קצת מן הטוב הזה, שנוכל להתענג על עוד קורטוב של 'מתיקות התורה' מחיה נפשית.

אבל עלינו לדעת בראש ובראשונה שה'מתיקות התורה' הזה הוא כבר תוצאה. תוצאה של עמל, של התחלות קשות, של עליות ומורדות ובעיקר דבקות במטרה.

הגאון רבי יצחק הוטנר זצ"ל, בעל ה"פחד יצחק", ומגדולי בעלי המחשבה של הדור הקודם, התאונן פעם על כך שכל ספרי הביוגרפיה על גדולי ישראל מתאפיינים בתיאור גדולתו העצומה של הצדיק, את שקיעותו המופלגת בתורה ואהבתו המדהימה את הגמרא. אבל משמיטים את כל התהליך. את כל הדרך הארוכה

הדרך להשגת מתיקות התורה

הוא היעיל להצלחה בלימוד ומתיקות התורה

שיחת חנינם

1800-20-18-17

בשעות הצהריים: 15:00 - 13:30

בדומה ללין, בלתי אפשרי יהיה לתאר לאדם שטרם טעם את טעם התורה - מהי מתיקות התורה, ואיזו שלימות ושמחה ו"מתיקות התורה" חש העוסק בה. אין גם משהו שדומה לזה שאפשר יהיה לגרות בו את הדמיון, משום שמתיקות התורה שונה ולא דומה לשום מתיקות גשמית אחרת. מדובר במתיקות רוחנית צרופה. מזון שהנשמה מחייה את עצמה באמצעותה, והאדם מתמלא בשמחה פנימית ועריבות שלא חש מימיו. לכן מוכרחים קודם כל - לטעום.

ומכאן למבחן שלנו לעצמנו. האם טעמנו פעם מהטעם הזה? האם חווינו כבר את המתיקות הזו? האם אנו יודעים "מתיקות התורה" מה היא? ובכן, בחור יקר, שב עם עצמך כמה דקות, ותנסה להיזכר בסדר לימוד אחד הזכור

לך כמהנה במיוחד. סדר שבמהלכו למדת ברציפות פרק זמן, ולא חשת בזמן החולף במהירות, ולאחר מכן התמלאת באותה הנאה מתוקה מהלימוד. אם הנך לומד בישיבה פרק זמן מסוים - בוודאי יצא לך להגיע לזה לפחות פעם אחת.

איך תוכל לדעת אם התחושה שמילאה אותך היא אכן אותה "מתיקות התורה"? בואו נבדוק.

תנסה להיזכר, בחור יקר, האם היה לך פעם דחף עצמאי לעיין בסוגיא הנלמדת? האם יצא לך פעם מחוץ לסדרי הישיבה הקבועים, בזמנך הפנוי, לקחת מיוזמתך את הגמרא הנלמדת ולצלול אל תוך הסוגיא בה עסקתם בסדר?

האם ניצלת פעם זמנך הפנוי, בבין הסדרים, בבין הזמנים, ביומי דפגרא, בזמנים של לימוד מה שליבו חפץ, להיכנס עוד פעם אל הסוגיא הנלמדת למרות שאף אחד לא הורה לך לעשות זאת - או שהעדפת אז לעשות דברים אחרים, אפילו ללמוד אבל ענייני אגדה ולימודים קלים יותר?

אם קרה לך שמיוזמתך ניגשת לעסוק בסוגיא הנלמדת, לא בגלל מבחן קרוב, ולא בגלל שכולם עושים כך, אלא אתה מרצונך החופשי החלטת לקחת את הגמרא ולהתמוגג שוב ושוב על הגמרא, על ביאוריו של רש"י והקושיות של בעלי התוס' אולי אפילו להיזכר במפרשים שהובאו שיעור האחרונים

והראשונים שמרחיבים ומעמיקים בסוגיא אות הוא שאכן נהנת, משהו פנימי משך אותך לשם. קרוב לוודאי שלמשהו הזה קוראים "מתיקות התורה".

כי כמו שהדבורה נמשכת אל הצוף - כך האדם נמשך לעשות דברים שנפשו חפצה לעשות ודברים שהוא נהנה מהם הנאה פנימית. כעת התבונן ותאר לעצמך חבורת אנשים מסבים אל שולחן וסועדים את ליבם, שיחה נעימה נקשרת בין הסועדים, כולם מחייכים, צוחקים, נהנים, זורחים. הכל נראה בסדר. אבל אז הסעודה המשך בעמוד הבא <<<

--- ובכן, ננסה בעזרת השם ללקט עצות, ולתת רעיונות מעשיים ולהציע דרכים סלולות, מדברי חכמינו הקדושים ועד הפרקטיקה היומיומית שיובילו אותנו אל היעד הנכסף הזה של השגת ה'מתיקות התורה' בלימוד.

וכמו לכל דרך, גם לקראת היציאה לדרכנו זו - עלינו להצטייד בצידה מתאימה מבעוד מועד. והצידה הדרושה לדרכנו זו היא קודם כל - רצון איתן. רצון ושאיפה להגיע ל'מתיקות התורה' בלימוד. זוהי אפוא הזדמנות פז עבורך בחור יקר, להצטרף אל המסע הזה. יחידו נלמד מדי שבוע את העצה הנתונה, נתאמן עליו וננסה אותו בשטח, ובעזרת השם נתקדם שלב אחרי שלב בדרך העולה אל פסגות נועם תורתנו הקדושה.

בחן את עצמך

בשורות הקודמות דיברנו על מהות ה'מתיקות התורה' בלימוד, מה היא ומדוע היא חשובה כל כך לבן הישיבה לטובת הצלחתו במעלה דרכו.

הפעם נבדוק את עצמינו. נבדוק אם כבר הגענו פעם לטעימת ה'מתיקות התורה', והאם כבר ראינו כי טוב.

ולמה זה חשוב? ובכן, להסביר טעם באמצעות מילים - הוא דבר בלתי אפשרי. תנסו להסביר למישהו שלא טעם גלידה מימיו - מדוע ואיך הגלידה טעימה כל כך ותגלו שאי אפשר.

במילים יש אמנם כוח לגרות את הדמיון, אבל רק לגרות את הדמיון. ברגע שאין דמיון לגרות אותו - לא יועילו המילים. דמיון פירושו דימוי - דומה. כלומר, אפשר לומר: יין הוא כמו מיץ קר, קצת מתוק אבל עם חמיצות מסויימת.. כלומר - אם ידעת מה הוא מתוק ומה הי חמיצות מה זה מיץ ואיך שותים תוכל לקבל איזשהו תיאור, שכמובן גם הוא לוקה בחוסר משמעות. כי גם עכשיו לא באמת תוכל להבין לגמרי מה הטעם של יין. אבל אם אינך יודע בכלל מהו מיץ, ומה זה קר, ומה זה מתוק - המשמיה נועדה לכישלון מראש. זה כמו לדבר בשפה שאינך מכיר בכלל. העצה היחידה היא כמובן - לטעום. טעימה אחת - שווה יותר

מרבבות מילים... וניגש לנמשל.

שונה לגמרי היא תורתנו הקדושה, שאמנם תורה מלשון הוראה, והיא באה לעצב את דרכינו ולהורות לנו את האסור והמוותר, הרצוי והמובחר. אבל הרבה מעבר לזה תורתנו היא - קדושה. יש בתורה שלנו, בניגוד לכל ספרי החוקים של כל המדינות, מדינה ומדינה כלשונה, קדושה נוראה הרבה מעבר להוראות היוצאת ממנה לחיינו. כל אות ותג שבתורה מגלמת בחובה אצרות אינסופיים של גילוי אלוהים.

ובעוד ספרי החוקים של העמים נכתבו לאחר שבאו האנשים, כדי שיוכלו להתנהל כסדר ולא יהיה איש את רעהו חיים בלעו, התורה נכתבה דורות על גבי דורות לפני שנברא העולם, וכמאמר הזה הידוע - אסתכל באורייתא וברא עלמא.

כלומר, זה לא שראו שיש גנבים בעולם - לכן צוינו "לא תגנוב", אלא בגלל שבתורה נאמר "לא תגנוב", לכן נוצר יצר הגניבה בעולם, וכלי.

כל זה אומר, שאצלנו, העם הנבחר, התורה היא המקור, והיא הסיבה, ומשם מתקיים כל העולם כולו. והתורה הזו היא דבר

אלוקי, שנמסר לנו ברוב אהבתו וחובתו של הבורא אלינו - עמו הנבחר. ומכאן קדושתה העצומה והנוראה.

זו הסיבה שאצלנו היהודים שמחים בלימוד התורה, בעוד בכל העולם לימוד החוקים היא מטלה משעממת והכרחית. ורק אנו, גם כשאנו יודעים את חוקי התורה הנוגעים לחיינו, עדיין יש עלינו חוב של לעסוק בדברי תורה. ללמוד כדי ללמוד, להגדיל תורה ולהאדירה. הידיעה הזו תעזור לנו להתחבר כראוי לתורת השם התמימה בה אנו זוכים להגות דבר יום ביומו.

מסתיימת כולם קמים ממקומם ורק אז מגלים שאחד מן הסועדים הוא קטוע רגל שאינו יכול לעמוד בכוחות עצמו. באותה מידה, בחור יכול להיחשב בחור מצטיין במסגרת הישיבה. הוא משתתף, נהנה, נבחן, מצליח, גורף מחמאות - ונראה שהוא ממש חלק מהתמונה הכללית. אבל המבחן האמיתי יהיה ברגע שקמים מהשולחן, כשהסדר מסתיים, כשמחויבויות המסגרת אינן מחייבות. מה הוא יעשה אז. אם הוא ממשיך מעצמו ועוסק בסוגיא מיוזמתו - סימן שכל הסדר והמחויבות גם כן הייתה לרצונו, אבל אם ברגע שהמחויבות המסגרתית הוסרה - אז הוא בורח מבית הספר, זה אומר שהוא לא באמת היה מחובר. במילים אחרות - עדיין אין לו באמת את ה'מתיקות התורה' בלימוד.

אם עברתם את המבחן בהצלחה, וגיליתם שאכן טעמתם כבר מן הטעם הערב של ה'מתיקות התורה', אשריכם ואשרי חלקכם. כעת מה שעליכם לעשות הוא לנסות ולשחזר את ההצלחה ההיא, ולהפוך אותה לתופעת קבע. לתת ל'מתיקות התורה' הזו להיות חלק מסדר יומכם, שהיא תוביל אתכם בדיוק כמו את הדבורה אל הצוף. ואם לא, כדאי לך קודם כל להתאמץ ולהקדיש סדר לימוד ברציפות רק בשביל הטעימה הזו. שתדע על מה מדברים. אז יהיה לך קל הרבה יותר להתחבר ובעיקר - לרצות.

תיכנס אל התמונה

עד כה למדנו על חשיבות ה'מתיקות התורה', ואיך אפשר לגלות אם כבר טעמנו ממנה. עכשיו בע"ה נצמד צעד ראשון אל תוך הפרקטיקה המעשית וננסה לברר: איך הופכים את הסוגיא לחבר הכי טוב שלי. איך אפשר למצוא את המתיקות וה'מתיקות התורה' בשקלא וטריא ובחילופי הסברות והשיטות בדין שור שנגח את הפרה. ובכן, כל העולם הבין שבכדי להתנהל בעולם - יש צורך חיוני בהסדרת מערכות חוקים ומשפטים. כל אומה ולשון ומדינה, לאורך הדורות, הבין שאי אפשר לתת לבני האדם לעשות ככל העולה על רוחם, אלא חייבים להעמיד משנה סדורה וכללים חקוקים - מה מותר ומה אסור לעשות.

זוהי מוסכמה כלל אנושית שבלי זה אי אפשר להתקיים.

עכשיו, לכאורה מדובר ברשימה טכנית של הוראות - איך להתנהל. אדם שחי במדינה כלשהי, צריך לדעת באופן כללי את רשימת החוקים, שידע שאם יעשה כך וכך ייענש, ואם יעשה כך וכך החוק יעמוד לציידו.

ננסה לברר: איך הופכים את הסוגיא לחבר הכי טוב שלי.

שלו! אז שיישבעו? אבל אם שניהם יישבעו הרי שברור ששבועה אחת תהיה שבועת שקר! מה עושים? אז שישבעו כל אחד שאין לו פחות מחצי ויתחלקו!
 כעת תמשיך, מה אומרת המשנה, זה ישבע שאין לו בה פחות מחציה וזה ישבע שאין לו בה פחות מחציה ויחלקו!
 אה! ברוך שכיוונת...
 הלאה, זה אומר כולה שלי
 וזה אומר חציה שלי - - -
 וכך, תנסה לשתף את עצמך, את שכלך הישר, תנסה לנחש מה יתרוץ אביי על קושיית רבא. תנסה להבין מה הוקשה לרש"י שהיה צריך לפרש דברים פשוטים, מה היה אפשר לפרש כאן לולי הפירוש הפשוט, וכך, בכל העת תנסה פשוט להבין בעצמך, לנסות לפרש, ליישב את ההדורים, להבין.

**תופתע
 מאוד לגלות
 כמה פעמים
 אתה צדקת,
 וכמה
 פעמים
 ניתחת נכון
 את הדברים,
 והסברות
 שלך
 קולעות
 לסברות
 ראשונים
 ואחרונים**

ותופתע מאוד לגלות כמה פעמים אתה צדקת, וכמה פעמים ניתחת נכון את הדברים, והסברות שלך קולעות לסברות ראשונים ואחרונים. גם אם הרבה פעמים לא תכוון לאמת, אבל אז יוצב בפניך אתגר נוסף, לחשוב למה באמת זה לא כמו שאתה חשבת,

ואז תנסה לדייק, ותבין, והשמחה תהיה עצומה. אם תעשה כן תרוויח פעמיים: קודם כל סיפוק. שמחה פשוטה לראות שכיוונת, שהבנת, שגם במרחק עשרות דורות - היטבת לקלוע לדעת הראשונים כמלאכים, ותרצה להמשיך בכיוון הזה, ולשקוע עוד יותר בתמונה הנפלאה ורוויית השמחה הזו. ורווח נוסף עצום שיהיה לך מזה, הוא שתקבל "שכל של גמרא". לאט לאט תגלה שהראש שלך מתחיל לעבוד ולחשב ולנתח את הדברים, כן, גם בחייך הגשמיים, לפי צורת הגמרא. אתה תסתכל על דברים בראיה בהירה של תורה, תבין אותם לפי ישירות הסברא הבריאה. כי נכנסת לתמונה, והפכת חלק ממנה. זוהי שיטה נפלאה שתחבר אותך בעבותות אהבה, ותעניק לך את ה"מתיקות התורה" המיוחל - לתורתנו -

כעת, בואו ונראה איך נוכל להכניס את עצמינו אל תוך התמונה הזו של לימוד התורה. שכן ברגע שנחוש זאת כאילו היא העסק שלנו, ומדובר בפרויקט אישי של חיינו, למצוא את חלקנו בתורת השם האדירה, נהיה מוכנים להשקיע בה מכוונתינו ומרצוננו. בדיוק כמו שבעל מפעל ישקיע את כל מרצו וכישרונו בחיזוק והגדלת המפעל שהקים.
 והשינוי הוא קודם כל בגישה שלנו אל הגמרא. עלינו לגשת אליה מתוך רצון להתאחד ולהיות חלק מן המסמך האלקי הנורא הזה, ולהיות חדורי רצון - לקבל 'ראש של גמרא', במילים אחרות: דעת תורה.

ואיך עושים זאת? הנה שיטה נפלאה:
 כשתתחיל ללמוד את הסוגיא, בחור יקר, תשתף את עצמך בעניין. את תלמד מבחוץ. כאילו אתה קורא מסמך ועליך לסיים אותו בשביל לדעת אותו למבחן. אלא תנסה למצוא את עצמך בתוך התמונה. המשנה שואלת שאלה: מה הדין שנים אוחזין בטלית, זה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי. עצור!
 מה אתה אומר? מה עולה בדעתך לו היית נשאל שאלה כזו? ובכן, המוח שלך בשלב הזה יתחיל לחפש פתרון, הוא ינתח את המצב: הנה שני אנשים הלכו ברחוב, ומצאו בבת אחת בגד ללא

סימנים. השנים תפסו בבגד באותו זמן ממש, זה מן העבר הזה וזה מן העבר הזה. למי הוא שייך?
 נו, הרי אין לאף אחד מן הצדדים מעלה על הצד השני, שניהם טוענים כולה שלי, מה עושים? שיתחלקו! אבל כל אחד טוען שהכל

הקו החדש לייעוץ להצלחה בלימוד ומתיקות התורה

1800-20-18-17

★ בשעות הצהריים: 15:00 - 13:30 | שיחת חנינם ★ **קו חדש!**

מעט מאוד חברים יודעים על מעשיו. אני מסתפק אם מותר לי לספר לרבנים

שאלה

אם כתוב בחז"ל: 'גדול המחטיאו יותר מן ההורגו', זה אומר שאם בדברים גשמיים כן, בדברים רוחניים לא כל שכן, ואם אתה רואה שחבר שלך עושה משהו שמזיק רוחנית לו ולדורותיו הבאים אחריי, או חלילה מזיק רוחנית לחברים שלך בישיבה, מחובתך להציל אותו ואת חבריך, וכשם שבסכנת חיים לא היית מסתפק והיית רץ לספר א"ז לכל אחד שהיה יכול להציל אותו, כך גם בסכנה רוחנית אל תסתפק.

אלא שכאן עולות כמה שאלות, א. מי אמר שהדבר שהוא עושה באמת מזיק לו עד כדי כך שזה דומה לסכנת חיים, ב. גם אם זה סכנת חיים, איך אני יחליט למי מהצוות לספר א"ז, ואולי דווקא כדאי לספר לאדם חיצוני, ג. מי יגן עלי כשייצא עלי בשיעור שם של 'מלשין'.

הבה ננסה לענות על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון, א. אכן לא צריך לספר לרב כל דבר, ישנם דברים שהם לא בגדר 'מסוכנים' לעצמו או לסביבה, אלא הם בגדר 'לא בסדר', דברים כאלו באמת יתכן שלא צריך לספר לרב, אבל כל דבר אחר, גם אם אתה מסתפק אם הוא מסוכן מספיק או לא, אתה חייב לספר לרב, והוא כבר יחליט באיזה דחיפות לטפל בזה, כי ספק פיקוח נפש - לחומרא, וספק פקוח נפש רוחני, כ"ש לחומרא, ב. כשאתה מספר את הדבר לאיש מהצוות, או לאדם בוגר ואחראי כמו אבא או הרב בקהילה שלכם, אתה מקיים בזה 'מסרה לבן דעת' שזה כבר פוטר אותך מחיובי שמירה, ולכן חשוב שהאדם שתחליט לספר לו, יהיה אדם אחראי שאפשר לסמוך עליו שיטפל בענין כראוי, כמו"כ אם החלטת לבחור משהוא מצוות הישיבה, בחר את הרב שאתה הכי פתוח איתו והכי נוח לך לדבר איתו, וממילא תפיק תועלת רבה יותר, ג. אם תנהג באופן אחראי ותספר דברים חשובים שאכן יכולים לעזור לחבריך, ובד בבד גם תספר א"ז לאדם אחראי, אזי לא יאונה לך כל רע, ולא יצא עליך שם של 'מלשין', כי אנשים אחראים מטפלים בענין בצורה אחראית, ודואגים שאלו שהתנהגו כשורה וספרו את מה שצריך לספר, לא יזקו לעולם, לא באופן אישי ולא מול החברה.

בהצלחה מרובה

יש לי חבר שחלקים מהתנהגותו אינה הולמת את מעמדו כ'בחור ישיבה', הוא דואג להסתיר את מעשיו ולכן צוות הישיבה אינו יודע על כך, מעט מאוד חברים יודעים על מעשיו. אני מסתפק אם מותר לי לספר לרבנים, החששות שלי שיצא עלי שם של 'מלשין' בעיני החברה, ואני גם חושש שייגרם לבחור נזק, שאולי יזרקו אותו מהישיבה, או שירד מעמדו בעיני הרבנים, מה עלי לעשות?

תשובה

בחור יקר!

מסובב כל הסיבות סיבב שנענה על שאלה זו דווקא בימי ספירת העומר, ואני שמח על כך, כי לדעתך ואולי לדעת בחורים נוספים זו שאלה שנוגעת ל'בין אדם לחבירו', אך עלינו לדעת שהיא לא פחות נוגעת גם ל'בין אדם למקום', כי יתכן שעתידו של בחור זה ועתיד דורותיו תלויים באופן שתבחר לנהוג.

התשובה על שאלה זו דורשת זהירות רבה, כי גם אחרי התשובה, צריך הרבה שיקול דעת איך לנהוג. בכל אופן אנסה להבהיר כמה כללים, ותן לחכם ויחכם עוד..... נפתח בשאלה: חשוב נא! בחור יקר! אם היית רואה שחבר שלך מידי פעם צועד על קצה גג של בנין בן 10 קומות, תזוזה קטנה והוא צונח על הקרקע... לא רוצה

לחשוב מה קורה איתו, אתה מנסה להסביר לו שזה מסוכן והוא עלול חלילה למות, אבל הוא לא מקשיב לך וממשיך עם המנהג המסוכן הזה. המצב הוא שיש לך אפשרות לספר על כך למשהו שיכול להציל אותו, האם היית מסתפק אם לספר?

נמשיך לדוגמא נוספת, אתה רואה את הבחור הזה עושה דבר מסוכן שיכול להזיק לאחרים, לדוגמא: הוא זורק מהחלון אבנים לכל עבר והן יכולות לפגוע בעוברי אורח או במכוניות, וגם כאן כל ניסיונותיך לשכנעו שמעשיו מסכנים אחרים נכשלים והוא ממשיך במנהגו הסורר, האם היית מסתפק אם לעצור אותו ע"י שתספר ע"כ למאן דהוא?

ממה שידעו אותם יהודים נבערים שבמר גלותם חיו כל ימיהם בין הגויים הערלים. אך במחשבה שניה, עלינו להתעצב על כך שיהודי לוקה בברורות נוראה שכזאת, ולא זו בלבד, אלא שהוא אף מחזיק מעצמו תלמיד חכם שאינו נזקק לשאול חכם. ידוע גם מה שאומרים מורי ההוראה בדורות האחרונים, שהשאלות המגיעות לפתחם ונשאלות על ידי יהודים יראי שמים שגדלו כל ימיהם בין החכמים, גם הן מזעזעות ולוקות בחוסר ידע נוראי. התרגלנו לשאול את הרב במקום לפתוח 'משנה ברורה', ולבדוק את ההלכה הברורה והפשוטה. וכדי ביזיון וקצף. על כל אחד ואחד מאיתנו לשאול את עצמו, האם אין בו ולו מעט מאותה 'גימפלויות'? האם אין אנו נוהגים פעמים רבות כמנהגו של אותו רצען חסר דעה, ופוסקים הלכות על בסיס כללים מעורפלים הזכורים לנו מהעבר הרחוק?

האם אנחנו באמת יודעים את הלכות התפילה, ומבינים מה הם סוגי המוקצה בשבת, או שאנחנו רק עושים כפי שלימדו אותנו כשהיינו בני שלוש וארבע שנים, ואין לנו שמץ של מושג מה ההבדל בין כלי שמלאכת לאיסור, ובין מוקצה מחמת גופו? כיצד יש להחזיק את גביע הקידוש בשבת קודש, ומה אומרים הפוסקים האחרונים על אכילת מלפפון חמוץ עם הקוגל, ללא נטילת ידיים תחילה?

חז"ל הקדושים מקשים בין שני פסוקים הסותרים כביכול זה את זה, באחד מהם נכתב "ובנים לא יומתו אל אבות" ומנגד מציון גם שכתוב "פוקד עוון אבות על בנים". אחד התירושים של חז"ל הוא שבמקרה שהבנים מחזיקים במעשי אבותיהם בידיהם, הרי הם נענשים גם על חטאם וגם על חטאי אבותיהם, אך אם אינם מחזיקים בהם, אין הם נענשים בגין מעשי אבותיהם. לכאורה יש עדיין מקום לתהות, ומדוע יענשו הבנים על חטאי אבותיהם, גם אם הם עצמם עושים כמעשיהם, וכי לא די להם שהם נענשים על חטאם שלהם עצמם, צריכים הם לשלם גם עבור מעשי אבותיהם? ייתכן לומר שיש כאן מסר מאוד עמוק שביקשו חז"ל להעביר לנו: לא פעם אנחנו מתירים לעצמנו היתרים שונים, כי כך ראינו בבית אבא. יודעים אנו שבהלכה נאמר אחרת, אך הן ידוע ש"משנה ברורה נכתב רק לבעלי תשובה", ולא עבור מי שקיבל חינוך תורתי - הלכתי בביתו".

כמוכן שברוב המקרים מעשי האבות נסמכים על אדני ההלכה, ונהרא נהרא ופשטיה, אבל במקרה שבו נוהג אדם כפי שנהג אביו,

רוב תושביה העיירה המזרח - אירופאית, ערלים היו, ואך מעטים מביניהם היו בני דת משה וישראל. בכל העיירה לא נמצא אפילו לא תלמיד חכם אחד לרפואה, ותושביה נוהגים היו לנדוד לעיר הסמוכה כל אימת שנאלצו לשאול שאלה הלכתית את הרב. שונה מהם היה גימפל הרצען. הלה החזיק מעצמו תלמיד חכם של ממש, ונוהג היה לפסוק בעצמו את ההלכות שבהן נדרשה הכרעה ושאלת חכם.

ביום מן הימים הזדמן רבה של העיר הסמוכה אל העיירה דנן, וכשהתקבצו יהודיה כדי לקבל את פניו, הבחין בגימפל הרצען שלא היה מוכר לו כלל וכלל. שאל הרב לשמו ולמעשיו, וביקש לברר בעדינות כיצד אירע שמעולם לא נדרש גימפל לשאלה הלכתית. "כבוד הרב", השיב הרצען, "זכיתי בילדותי ללמוד מעט ב'חיידר', ואף יושב הייתי בבית המדרש בשיעורי 'עין יעקב' שמסר הרב בעיר הולדתי. מיני אז בקי אני בהלכה, ואת החסר אני משלים

עם הכלל הידוע שספיקא דאורייתא לחומרא, לעומת ספיקא דרבנן שבו אני פוסק לקולא.

הרב הבין מתוך דברי האיש שהידע שלנו דליל מאוד, בלשון המעטה, וביקש מכבוד רצענותו שישתף אותו בשתיים או שלוש הלכות שפסק לאחרונה בביתו: "היה זה בימי תשעת הימים, לפני שבועות אחדים. הבחנתי ברעייתי שתחי' שהכינה את ה'טשולנט' לשבת קודש, מילאה את ה'קישקע' בבשר טחון ככמות שתספיק לנו גם לסעודה המפסקת של ערב תשעה באב. כשנטלה לידיה חוט

ומחט כדי לתפור את הקישקע, נזכרתי בדבר הלכה, ופסקתי לה שאסור לתפור בתשעת הימים, ועל כן עליה לקשור את הקישקע או לקפל אותו כראוי, כדי שהבשר הטחון לא יחליק אל מחוצה לו. "כך גם אירע ביום הכיפורים האחרון, כשחשתי שלא בטוב, ונאלצתי לטעום דבר מה כדי שלא אכנס לכלל סכנה, אך יודעני שיש לאכול רק ב'שיעורים', אלא שהשיעור ביום הכיפורים הוא 'ככותבת הגסה', ושיעורתי אותו בגודל של בהמה גסה, התבוננתי בפרה שבחצר ביתי, והקפדתי שהאוכל שאני טועם לא יגיע לגודלה של הבהמה הגסה.

"רק אתמול אירע שהגוייה המבשלת בביתנו את הארוחות, הכניסה בטעות בשר של 'דבר אחר' לסיר במקום הבשר הכשר שהבאתי לה לבשל, והיה חשש שמא אסור לנו לאכול מהסיר, אך נזכרתי שלמדתי בילדותי ש"טעות עכו"ם מותרת", ועל כן פסקתי שמוותר לאכול את הבשר ללא כל חשש".

בורותו של גימפל מעלה חיוך על שפתינו. זכינו לגדול ולחיות בדור דעה, וגם הקטנים שבתלמידים בדורנו, יודעים הרבה יותר

כשה'חתם סופר' פרץ בבכי מול 390 תלמידיו

זהירותם של גדולי ישראל בכבוד הבריות

הרב בנימין גולד

גופו רועד כעלה נידף ונפשו כמעט פורחת ממנו, רוחו הייתה כה שבורה ורצוצה ממה שאירע בשיעור אתמול שלא היה יכול לבוא ברגליו והבחורים נאלצו להעמיסו על כתפיהם ולהביאו לישיבה, הוא ידע שכלתה אליו הרעה והיה בטוח שהרבי יגער בו קשות ויסלקו מהישיבה בבושת פנים.

כולם התיישבו במקומותיהם באימה ויראה והמתינו לבואו של החתם סופר... החתם סופר נכנס לחדר שיעורים התיישב במקומות כשיעיניו כולם מושפלות מזכרון המעשה הנורא, ואז פתח החתם סופר ואמר

'בני היקרים אתמול בעת השיעור לא התנהגתי כשורה, במקום לשבח את הבחור יצחק אהרן על מידת חביבותו לחדושי התורה של רבו ולחביבותו שלו בכלל ועל כשרונותיו הנעלים וזיכרונו הנפלא, נכשלתי בעוון של המלביץ פני חברי ברבים.... וכאן פרץ מרן החת"ס בבכי מר

שזעזע את כל הנוכחים... רגעים ארוכים חלפו... ובכיו של החתם סופר נשמע בחלל הישיבה בחוזרו על כך שהמלביץ פני חברי ברבים אין לו חלק לעולם הבא, ובאומרו על כן אינני רואה עצמי ראוי להמשיך ללמד כאן אבל ברצוני לפייסו, על כן הנני מבקש מכם חנוני בני חנוני, אנכי מבקש מהקב"ה שימחל לי וכן ממך יצחק אהרן מבקש אני ממך מחילה, אנא בני מחל לי! וחזר ושאל האם הינך מוחל? כמוכן שהתלמיד ההמום מחל לרבו ורק כאשר היה ברור לחת"ס כי אין לו שום קפידיא עליו, חידש את שיעורו בישיבה. כל זה עשה ראש הישיבה מגדולי הדור וממנהיגי היהדות כולה בפני כל תלמידי הישיבה שמנו אז שלש מאות ותשעים בחורים!! כמה מוסר השכל למדים אנו ממעשה נורא זה בזהירות יתירה בכבוד הזולת ועל בקשת מחילה והתרצות כלפי מי שפגענו בו.

עשרים וארבע אלף תלמידים היו לו רבי עקיבא, וכולם מתו בין פסח לעצרת, מפני שלא נהגו כבוד זה בזה, כך מספרים חז"ל. ומפני כך קבעו חכמים דיני אבלות בימים אלו של ספירת העומר להתאבל על פטירתם של אלו התלמידי חכמים, ואין מטרת האבלות לשם אבלות גרידא, אלא לפשפש במעשנו לראות ולתקן דרכינו בעיקר בענין חמור זה של בין אדם לחברו.

...

ראוי להביא מעשה נורא שהתרחש עם מרנא החתם סופר, ללמדנו עד כמה נזהרו גדולי האומה בכבוד השני. הסיפור הובא בספר 'חיים שיש בהם, ובספר אדרבא: הגאון רבי ישראל יצחק אהרן לנדסברג לימים אב"ד גרויסווארדיין, שכנסנו ללמוד בשיבתו של החתם סופר, מהיותו מחוסר אמצעים הציע לבחורים כי מוכן הוא לכתוב את כל חידושיו של החתם סופר מלה במלה ואפילו לתאר את כל תנועה ותנועה שלו והם הבטיחו לשלם לו על כך, ואז החליט שבשיעורו הבא של החתם סופר כשיחזור על החומר הנלמד בעבר, ישב הוא מתחת השלחן של החתם סופר ויגיד ויעשה בדיוק אותם תנועות של החתם סופר בשיעורו.

כשהתחיל השיעור המדובר, התיישב אותו בחור מתחת שולחנו של החתם סופר, וכשהתחיל את שיעורו, גם

הבחור התחיל לחקותו ובדיוק מפליא ממש כפי שהחתם סופר עשה בשיעור, החת"ס חש באוירה קלילה, ובמבטי שחוק שהיו על פני הבחורים והוא תבע מאחד התלמידים לספר לו מה זה ועל מה זה? התלמיד נאלץ לספר לו על ההסכם שהיה עם אותו עילוי צעיר לכתוב את שיעוריו ולמוסרם בפני התלמידים בדיוק באותו אופן שהרב מוסרם.

והנה התרחש דבר נורא... החת"ס הגיב בהקפדה סגר את הגמרא ועזב את הישיבה. למחרת היום ציווה החת"ס למסור לכל הבחורים שעליהם להתייצב לשיעור ללא יוצא מן הכלל איש בל יעדור ומי שלא יבוא לא ירשה להיות בישיבה, והודיע החתם סופר שגם יצחק אהרן אותו נער צעיר חייב להשתתף ואם יסרב יש להביאו אף נגד רצונו. לא היתה איפא ברירה ליצחק אהרן וגם הוא בא כשכל

<< המשך מעמוד קודם

כאותו רצען, אם אנחנו רוצים להתפטר מה'גימפליות' שלנו ולעקור אותה מלבנו, עלינו להיצמד למשנה ברורה ולספרי ההלכה האחרים, לחקור ולדרוש, לברר מה נהוג ההלכה בקהילתנו ובמשפחתנו, ולהתפלל שזוכה שיהיו כל מעשינו לשם שמים, ושלא יארע דבר תקלה על ידינו חלילה וחלילה.

ובזכות לימוד ההלכה ניגאל במהרה בעז"ה
שלכם בידידות
יעקב א. לוסטיגמן

על אף שידוע לו שמעשיו לא היו כשורה, הוא עלול לשלם מחיר כפול חלילה, ודווקא בשל כך אמרו חז"ל שבמקרה כזה ישלם הבן על מעשיו אביו. כדי להרגיל אותנו לקחת אחריות על המעשים שלנו, ללמוד את ההלכה ולפעול אף ורק על פיה, מבלי להסתמך על פתגמים חלולים וחסרי כל תוכן, לפיהם ההלכה ניתנה רק למי שאביו לא היה שומר מצוות כלל וכלל.

..

היוצא מדברינו הוא מסר אחד ויחיד. אם איננו רוצים להיראות

מה יש תועלת בלימוד שמונה דפים ליום?

אחד שאל לרבינו, אם כדאי לו להרגיל עצמו ללמוד בסדר לימוד שמונה דפים ליום [כמו שנוהג רבינו בסדר חזרת לימוד], והשיב לו, שרק אם כבר למד היטב את הש"ס אז יש תועלת בזה, אבל ללמוד בפעם הראשונה שמונה דפים ליום אין בזה כל תועלת!

ללמוד עד שיבין

אחד אמר לרבינו שסיים החובות מהר, ואמר רבינו: "לסיים מהר הוא דבר לא טוב, אלא צריך ללמוד ולהבין ולזכור ולדעת!". נכנס אחד לרבינו, בהצעה לפנות לאנשים שיסיימו את הש"ס לפחות פעם אחת, וילמדו כל יום שבע דפים, ורבינו בירכו על כך, אבל אמר רבינו שכוונתו רק באופן שיבינו מה שלומדים.

ניצול הזמן אצל רבינו

דרכו של רבינו לנצל כל רגע פנוי בכל מקום שהוא, להשלים לימוד חובותיו.

שמעתי מהרה"ג ר' ישעי' אפשטיין שליט"א, שבשנים עברו כשרבינו היה נוסע לסנדקאות מחוץ לעיר, היה קבוע ש"ס במכונית, לניצול כל רגע פנוי ללימוד החובות.

וכן כשרבינו היה הולך בגינה לצורך בריאותו, והיה נח על ספסל באמצע הליכתו, מיד היה אוזח גמ' בידו ולומד, ואף סיומים היו מתקיימים במקומות אלו.

עוד סיפר כידוע, איך שרבינו היה הולך בגינה ומחשב כיצד לנצל את הזמן, ובאם היה ידוע שביום למחרת יש נסיעות לבריתות מחוץ לעיר, היה ישן בנסיעה [שבנסיעה יותר קשה ללמוד].

שמעתי מרבינו שפעם נקרא לצבא, ובחדר ההמתנה יחד עמו שהו עוד אנשים, שהמתינו שיקראו לכל אחד ואחד, וגם הוא ישב וחיכה וניצל ביתניים את הזמן ללימוד החובות, ולא שם לב שקראו לו, ואח"כ הרים עיניו וראה שכולם כבר הלכו ונותר רק הוא, אז קם והלך [זה היה כבר לאחר הנישואין].

סיפר הבן של ר' אברהם יוסף (מוניה) שפירא ז"ל, שלפני כעשרים שנה בא רבינו לחתונת אחד האחים בזמן הכתוב בהזמנה, וראה שאין עדיין ציבור, לקח כסא והתיישב ללמוד עם גמרא, והיה זה במקום החופה, וביתניים התאסף הקהל, והרמקולים עובדים וכו', ורצו להתחיל החופה, אך רבינו ישב שם ולמד ולא שם לב למה שסביב, עד שלבסוף אחד נגע בו בידו, ואמר לו שהגיע זמן החופה.

שמות הפרשיות ושמות המסכתות

סיפרה חמותי הרבנית חנה שטיינמן ע"ה [בתו הגדולה של רבינו], כי בילדותה הייתה הרבנית מבשלת עם הדגים גם חתיכות גזר, אלא שהילדים לא היו אוהבים את הגזר והיו משאירים אותו, רבינו שחש על זה משום 'בל תשחית', החליט לחלק בין כל הילדים את הגזר הנשאר, וכדי שישכמו לאכול היה משורר פזמון מיוחד, וכל

תיבה בו הייתה כנגד ילד אחר, ואצל מי שאחזו בתיבה האחרונה הוא אכל את הגזר. ואיזה פזמון שר רבינו? הוא היה שר את סדר מסכתות הש"ס במנגינה מיוחדת: "ברכות פאה דמאי כלאים וכו'", כשהוא מצביע בכל שם מסכת על ילד אחר, וכשהגיעו ל'עוקצין' מי שהייתה אז האצבע כלפיו, הוא היה גומר את הגזר...

כיוכל שנים אח"כ, באחת הפעמים כשהגיעה אליו בתו, חמותי ע"ה, הראה לה שסידרו מדבקות של שמות הש"ס על כל כרך, ובטעות הקדימו אחד במקום אחר. חמותי מיד אמרה את הטעות, ורבינו התפלא: "מנין את יודעת?" מיד ענתה לו: "וכי איך אשכח את שמות המסכתות שלימדת אותנו מילדותי?!"...

שמעתי מרבינו, שבילדותו ממש, כשעוד לא היה שייך בלימוד המשנה והגמרא, שינן עמו אביו בעל פה את שמות כל המסכתות משניות של הש"ס, וכן את שמות התנ"ך לפי הסדר עם ניגון מיוחד, וכך גם לימד רבינו את ילדיו הגדולים, והוסיף רבינו וסיפר, שאביו גם שר לו שמות הפרשיות וכ"ד ספרי הקודש מאז שכבר ידע לדבר, ויש לו מכך טובה גדולה, משום שזה הכניס לו חשק התורה, וחשק מקטנות ללמוד הכל.

אחד שאל לרבינו סגולה להניצל מהחובות הכספיים שיש לו, ואמר לו רבינו: "כמה שיש יותר חובות בלימוד, ירדו חובות הכספיים". ופעם אמר רבינו לאחד: "בזכות חובות אלו אין חובות אחרים" [והוא בבחינת מה שאמרו חז"ל (אבות פ"ג מ"ה) כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ].

אמרו לפני רבינו בשם תלמיד חכם אחד, בעניין לימוד החובות, שאמר כי מי שיש לו חובות כאלו של לימוד התורה, אין לו חובות אחרים (כספיים). והגיב רבינו בהתרגשות (באידיש): 'אלו הם החובות האמיתיים', וחזר על זה כמה פעמים.

סיפרתי לרבינו, שאחד רצה להיכנס לדבר עמו, ואמרו לו שרבינו רוצה לגמור את לימוד חובותיו ולא להכניס אנשים באמצע, והגיב אותו אחד שמוכן להחליף את חובותיו (הכספיים שמגלגל), בחובות הלימודים של הרב, ואמר רבינו: "הוא אינו יודע שהחובות של הלימוד קשים יותר!".

אחד בירך לרבינו שיסתיימו החובות שלו, ואמר רבינו: "החובות שלי לא יסתיימו אף פעם".

יום א' פסח תשע"ג

שאלתי לרבינו אם סיים החובות, ואמר רבינו: "אף פעם לא מסיימים". שאלתי מה כוונתו, ואמר: "כל החיים לא מסיימים עם החובות, כי מיד כשנגמרים החובות של היום מתחילים החובות של מחר"...

(מתוך הספר 'החובות של רבינו')

דע כי כל מה שנעשה למעלה
בעולמות העליונים, הכל ממך,
על פי מעשיך יינטו ועל פיך יצאו
יבואו.

הגר"ח מוולאוזין

מפי רבננו

צריך עיון

מפורסמת שיטת הבה"ג (הובאה בטור או"ח סי' תפ"ט) שאם שכח לספור ספירת העומר פעם אחת שוב אינו סופר. בפשטות הסבר שיטת הבה"ג הוא, משום דס"ל להבה"ג שכל ימי הספירה מצווה אחת הם, ולכן אם שכח יום אחד כבר אין לו את קיום המצווה. וצ"ע דא"כ מ"ט מברכים על כל יום ויום בפנ"ע היה צריך להיות שיברכו ברכה אחת לכל הימים

תשובות והערות יש לשלוח לפקס שמספרו: 077-555-8983 | יש לציין בכתב ברור את שם השולח, כתובת ומספר טלפון.

תשובות לגיליון שעבר

איתא בגמרא שבת קי"ח: אמר רב חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כל המשמר שבת כהלכתו אפילו עובד ע"ז כדור אנוש מוחליו לו שנאמר. (ישעיה נב ב) אשר י אנוש יעשה זאת וגו' שמר שבת מחללו אל תקרי מחללו אלא מוחל לו וצ"ע דהיכי מיירי אי בשכבר עשה תשובה א"כ ת"ל תשובה ומה שייטא לשמירת שבת ואי לא שב בתשובה א"כ מה מועיל לו שמירת שבת.

הבה"ח שמעון מרמורשטיין, דוד מימון יצחק פינקל, משה דוד לוצקין, חיים ק, ישראל שיינברגר, שלמה שטרית שריה בנימין, איתי סוקר, בנימין איטח, מאיר ימין, יעקב הרמן, נחמן וייץ. כתבו ליישב דע"ז היא מחייבי מיתות ב"ד דהכלל הוא שתשובה מכפרת להם רק בצירוף ייסורים וכדאיתא בגמ' יומא פ"ו. "עבר על כריתות ומיתות בית דין ועשה תשובה תשובה ויוה"כ תולין ויסורין ממרקין שנאמר {תהילים פט-לג} ופקדתי בשבט פשעים ובנגעים עונם" וכלפי זה נאמר דאם שומר שבת כהלכתה תשובה מכפרת לו בלא ייסורים, והביאו שכ"כ בט"ז אוח רמ"ב. יעו"ש.

הבה"ח חיים ק, יחיאל דומב, דוד מימון ישראל סיימון, משה כץ, אברהם כהן, א.נ. שמעון שטינבוץ, אהרון גרופינקל, חיים ברנד, ישראל מאיר קרמר, משה חיים בלוי, שמואל וינוגרד ועוד כתבו לפרש דאין הכוונה דע"י שמירת שבת מתכפר עונו בלא תשובה אלא דמכיוון שהשבת היא עדות על בריאת העולם א"כ ע"י ששמור שבת הוא מתעורר לאמונה בהקב"ה וע"י זה הוא ישוב בתשובה שלמה ויתכפר לו עונו הבה"ח דוד מימון

ועוד הביאו שכן כתב ב"אהבת איתן" ואמנם ק"ק מל' הגהמ' דמשמע דשמירת השבת היא מכפרת לו. כע"ז הביא הבה"ח ש.ז.ב. משה נוימן ועוד, מהש"ך שע"י שמירת שבת והתחזקותו באמונה יחזור מטעותו שעבד ע"ז, הבחה"ח מרדכי אבא שאול כתב בדומה שרק אם עבד ע"ז בטעות נמחל לו ע"י שמירת שבת שע"י ששמור שבת הוא מוכיח שהוא מאמין ומה שעבד ע"ז היה רק בטעות הבה"ח אליעזר הורביץ, יעקב ברילמן, ראובן לוי, יהודה עמנואל, מאיר קניג, אברהם מינצר כתבו ליישב שאם הוא שומר שבת א"כ הוא מוכיח על עצמו שהוא מאמין באמונה שלמה בקב"ה וכל העבודה זרה שלו הוא רק שעושה כן מחמת ייצרו והרי מומר לתיאבון וא"כ זה כבר תחילת התשובה, וגם זה קצת צ"ע דבגמ' משמע שעונו נמחל לגמרי. הבחה"ח עקיבא קראוס חיים הופמן אליהו סבג, עזרי אשר, כתבו דשמירת שבת הוא חלק ממעשה התשובה שלו, והיינו שכאשר שב בתשובה היר הוא צריך לעשות תשובת המשקל ושמירת שבת זהו תשובת המשקל לעבודה זרה וזוה מתכפר לו החטא כמו"כ נשלחו תשובות רבות נוספות למערכת, אנו מתנצלים בפני אלו שתשובותיהם לא הספיקו להיכנס לגיליון זה וא"ייה עוד חזון למועד לפרסמם... כמו"כ במקרה ומתקבלות תשובות אחרי המועד השולחים נכנסים להגרלה הבאה.

בהגרלה על שני כרכים משנה ברורה בהוצאת 'דרשו' זכו: הבה"ח א. מובשוביץ, בית שמש. והבה"ח שריה בנימין, בית שמש.

המוקד החדש ליעוץ להצלחה בלימוד ומתיקות התורה

1800-20-17-18

קו חדש!

★ בשעות הצהריים: 13:30 - 15:00 | שיחת חינוך ★

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

יוצא לאור ע"י ארגון אחינו רח' הקבלן 45 ירושלים טל: 02-5609025 | לקבלת העלון לפנות לכתובת הנ"ל | עורך: יעקב א. לוסטיגמן | מייל: dirshu@acheinu.co.il